

An De Moor
Bert Keirsbilck
Raf Van Ransbeeck (eds.)

TWEEDE COLLOQUIUM OVER BEGRIJPELIJKE RECHTSTAAL

Hoe communiceert een jurist helder,
duidelijk en doelgericht?

Uniek verslag met aanvullende tips
bij het eerste congresboek van 2016

LeA
UITGEVERS

taal:
unie

KU LEUVEN BRUSSEL

VLAAMSE
JURISTEN
VERENIGING

IGO
Institut voor
Gerechtelijke Opleiding
IFJ
Institut de Formation
Judiciaire

BEGRIJPELIJKE RECHTSTAAL

Begrijpelijke rechtstaal

**Hoe communiceert een jurist helder,
duidelijk en doelgericht**

Colloquium
KU Leuven, Campus Brussel

20 mei 2025

An De Moor, Bert Keirsbilck en Raf Van Ransbeeck (eds.)

LeA
UITGEVERS

Begrijpelijke rechtstaal
An De Moor, Bert Keirsbilck en Raf Van Ransbeeck (eds.)

© 2025 LeA Uitgevers, Brussel-Antwerpen

D/2025/15.023/30
NUR 820

Gedrukt in de Europese Unie

Coverontwerp: Danny Juchtmans – www.dsigngraphics.be.

Inhoud

I.	Inleiding	1
II.	Verslag openingsdebat	3
III.	Workshop 1 Communicatie kwetsbare groepen	9
IV.	Workshop 2 Legal Design	15
V.	Workshop 3 GenAI en begrijpelijke rechtstaal	23
VI.	Workshop 4 Leesbare juridische documenten: conclusies en vonnissen	39
VII.	Verslag slotdebat	45
VIII.	Slottoespraak minister van Justitie Annelies Verlinden: heldere rechtstaal is essentieel	51

De presentaties, documentatie en opnames van dit colloquium zijn terug te vinden via de volgende weblink:

<https://www.law.kuleuven.be/permanente-vorming/colloquium-begrijpelijke-rechtstaal-cvs-presentaties>

Voor de teksten, presentaties en opnames van het eerste colloquium uit 2016 over begrijpelijke rechtstaal, zie:

<https://www.law.kuleuven.be/brussel/nl/evenementen/colloquium-begrijpelijke-rechtstaal-20-mei-2016>

Voor het congresboek uit 2016, zie:

<https://taalunie.org/feeds/download/begrijpelijke-rechtstaal-hr-digitaal-5dde7.pdf/begrijpelijke-rechtstaal-hr-digitaal-5dde7/original>

I. Inleiding¹

Recht en taal zijn innig met elkaar verstrengeld. Het is niet voor niets dat David Mellinkoff zich in 1963 in zijn boek *'Language of the Law'*² het volgende liet ontvallen: "*Law is a profession of words*". Zo begint het door de Taalunie mooi uitgegeven verslag van ons eerste colloquium begrijpelijke rechtstaal dat op 20 mei 2016 plaatsvond.³ Intussen zijn we bijna tien jaar verder en kunnen we vaststellen dat er gigantisch veel gewijzigd is, niet alleen voor Jan met de pet maar zeker ook in de juridische wereld.

Aanvullend bij de adviezen van ons eerste colloquium bevatte het programma van deze tweede editie interactieve workshops – gegeven door experts uit Vlaanderen én Nederland – rond communicatie met kwetsbare groepen, Legal Design, juridische documenten maar ook over GenAI en begrijpelijke rechtstaal. Het doel is om handvaten mee te geven om heldere en nauwkeurige juridische teksten te schrijven die vertrekken vanuit de noden van de lezer en die toegankelijk zijn, maar zonder aan nauwkeurigheid in te boeten. Hierna volgt de neerslag daarvan met vooral aandacht voor concrete tips.

---

¹ Prof. dr. Raf Van Ransbeeck, KU Leuven Campus Brussel, directeur IGO.

² MELLINKOFF D., *The Language of the Law*, Little, Brown & Co., 1963, vi.

³ Voor de teksten, presentaties en opnames zie:

<https://www.law.kuleuven.be/brussel/nl/evenementen/colloquium-begrijpelijke-rechtstaal-20-mei-2016>.

Voor het congresboek zie: <https://taalunie.org/feeds/download/begrijpelijke-rechtstaal-hr-digitaal-5dde7.pdf/begrijpelijke-rechtstaal-hr-digitaal-5dde7/original>.

II. Verslag openingsdebat

Moderator: Frank Judo (stafhouder Brussel)

Panelleden: Maxime Meyfroidt (advocaat en praktijkassistent KULAK)
Stéphanie De Coensel (post-doc onderzoeker en gastdocent UGent)
An De Moor (talenbeleidcoördinator en taalcoach KU Leuven Campus Brussel en Odisee-hogeschool)
Karl Hendrickx (professor UAntwerpen en KU Leuven)

Verslag: Alexandra Neacsu (KU Leuven, Campus Brussel)

Stand van zaken van de begrijpelijke rechtstaal

Hoe stelt de rechtstaal het? Zijn we sinds 2016 op het vlak van de begrijpelijkheid van de rechtstaal vooruitgegaan, achteruitgegaan of is de situatie nog ongewijzigd?

Maxime Meyfroidt stelt dat er meer bewustzijn is ontstaan. Juristen proberen begrijpelijker te communiceren en gebruiken daarbij specifieke technieken. Toch blijft er een probleem van doeltreffendheid. Zo wordt er niet genoeg nagedacht over de impact van de implementatie van de tips op de gesprekspartner/lezer. Men denkt goed bezig te zijn, maar dat kan juist vooruitgang in de weg staan.

Ook Stéphanie De Coensel ziet vooruitgang, met sinds 2018 meer erkenning voor het belang van duidelijke taal. Ze verwijst naar initiatieven zoals het project *Kruid*⁴ van de Hoge Raad voor de Justitie, herschreven gerechtsbrieven en het *Team Plain Language*

---

⁴ Project Kruid | HRJ-CSJ.

binnen het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO)⁵. An De Moor vult aan met een verwijzing naar de webinars en het ontwikkelde materiaal in opdracht van de Taalunie⁶ maar ook naar de eindeloze mogelijkheden van GenAI (zie de workshop verder in dit verslag). Tegelijkertijd ziet ze in het taalgebruik van studenten en notarissen nog steeds veel ruimte voor verbetering.

Op de website van het project Kruid van de Hoge Raad voor de Justitie, het Team Plain Language binnen het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO) en de Taalunie is heel wat inspirerend materiaal terug te vinden.

Karl Hendrickx nuanceert het beeld. Volgens de recentste justitiebarometer⁷ (en andere onderzoeken) is het oordeel over de begrijpelijkheid van juridische taal eerder verslechterd. Dit wil echter niet zeggen dat het slecht gaat op het vlak van begrijpelijkheid of dat deze achteruitgaat.

*Er is een groeiend bewustzijn op het vlak van begrijpelijke rechtstaal en er zijn veel initiatieven, maar we zijn er nog niet.
– Karl Hendrickx –*

Er is sinds het eerste colloquium in 2016 toch wel aardig wat gebeurd. Er zijn allerhande informatiefolders, samenvattingen van juridische teksten die rechtstreeks voor het publiek bedoeld zijn. Is dat een goede zaak?

Karl Hendrickx bevestigt het nut van brochures en bijlagen maar benadrukt dat dit de verantwoordelijkheid van juristen niet mag vervangen. Begrijpelijkheid moet ook in de juridische kernteksten zelf worden verankerd.

En wie moet dan voor een leesbare versie van die originelen zorgen? Zijn dat de juristen? Kunnen zij dat of hebben ze daarvoor externe steun nodig?

Volgens Karl Hendrickx kunnen juristen zelf leesbare teksten maken, mits ondersteuning. Interdisciplinaire samenwerking met communicatiespecialisten, taalkundigen en Legal Design-experten is hierbij essentieel.

---

⁵ www.igo-ifj.be.

⁶ Begrijpelijke rechtstaal - Taalunie.

⁷ <https://hrj.be/nl/publicaties/2024/vijfde-justitiebarometer>.

Kwetsbaar publiek en rechtstaal

Hoe omschrijf je in juridische aangelegenheden een kwetsbaar publiek? Eigenlijk zijn bijna alle mensen kwetsbaar als het over recht gaat – zelfs juristen soms.

Maxime Meyfroidt gaat akkoord dat iedereen in de juridische context kwetsbaar kan zijn, zelfs juristen wanneer ze geconfronteerd worden met teksten uit niet-vertrouwde vakgebieden. Het recht raakt ook andere disciplines. Juridische teksten zijn per definitie complex, en al bestaande kwetsbaarheden (zoals stress, medische problemen, aanraking met justitie enz.) versterken de impact van moeilijke taal.

Welke specifieke aandachtspunten zou je dan naar voor kunnen schuiven voor juristen? Hoe kunnen juristen een situatie van kwetsbaarheid herkennen en daarmee omgaan?

Volgens Maxime Meyfroidt begint het met het herkennen en het loskomen van clichés rond kwetsbaarheid. An De Moor wijst op twee aandachtspunten. Ten eerste weten we dat om een boodschap of een tekst te kunnen begrijpen 95 tot 97% van de woordenschat moet gekend zijn. Het is dus essentieel om zich bewust te zijn van de eigen taalvaardigheid, maar ook van de soms beperkte woordenschat- en taalkennis van de cliënt/lezer. Ten tweede kan vandaag de ondersteuning via GenAI helpen, maar dit vereist kennis en waakzaamheid, gelet op risico's zoals hallucinaties en bias van AI, evenals een aantal aspecten op het vlak van duurzaamheid. Deze komen trouwens aan bod in de workshop daarover.

Legal Design

Er is nog andere hoop onder de noemer Legal Design. Wat betekent deze term?

Stéphanie De Coensel licht toe dat Legal Design gebaseerd is op design thinking. Het doel daarbij is om juridische informatie/producten/diensten/... te herontwerpen zodat de gebruiker centraal komt te staan. Er wordt naar het recht gekeken vanuit de ogen van de eindgebruiker. In het werkcollege daarover (zie verder) wordt het concrete stappenplan toegelicht.

Het is een mooi uitgangspunt om de gebruiker centraal te stellen, maar kan je het perspectief niet omdraaien? Zou je niet kunnen verdedigen dat we ook daar in onze samenleving tekortschieten en dat we eigenlijk de ontvangers in een samenleving die beweert en beoogt een rechtsstaat te zijn, niet voorbereiden om te functioneren in die rechtsstaat?

Thomas More schreef dit ook in zijn Utopia: in zijn ideale maatschappij zijn er geen juristen meer nodig omdat het recht zodanig duidelijk is dat iedereen het verstaat. Volgens Karl Hendrickx is dit niet haalbaar maar hij pleit voor maatschappelijke vorming in het onderwijs. Hij wijst daarnaast ook op een dalend taalniveau bij studenten. Toch ziet hij ook kansen door de brede beschikbaarheid van informatie.

AI in de juridische praktijk

In de medische sector kent men het fenomeen van ‘doctor Google’. Is er ook een meester Google en, zo ja, welke taal spreekt hij: Engels of Nederlands? Past hij Amerikaans recht toe of Belgisch, Nederlands, Europees recht?

An De Moor merkt op dat de meeste AI-tools Amerikaans beheerd zijn. Gebruikers doen er goed aan hun eigen taal te gebruiken en kritisch te blijven.

Gehoord worden

Heel vaak bekijken juristen de verhouding zenders-afzenders eerder als een eenrichtingsverkeer: de jurist zendt en de al dan niet kwetsbare persoon ontvangt. Hoe zit het met de andere verhouding, namelijk het gehoord worden?

Volgens Maxime Meyfroidt hebben juristen vaak de neiging om monologen te voeren. Dit beperkt niet alleen het begrip van de cliënt maar verhindert ook waardevolle input. Een gesprek begint met de juiste vragen te stellen en te luisteren naar het antwoord met aandacht voor een meer gelijkwaardige communicatie. (Kwetsbare) mensen voelen zich vaak ondergeschikt in juridische gesprekken. Om gelijkheid te creëren in de gesprekken moet er ook in het algemeen meer menselijke gelijkheid in het recht komen.

Complexiteit van het recht en taal

Men zegt wel eens dat we een complexe samenleving hebben die daardoor ook een complex recht heeft en dus ook noodzakelijk een complexe taal hanteert. Hoe moeten we daarmee omgaan vanuit het perspectief van Legal Design?

Het ideaal dat in dit debat naar voren wordt geschoven, is erg arbeidsintensief en heeft ook een prijskaartje. Gaan we niet minstens op korte termijn een situatie creëren waar begrijpelijk recht een soort privilege wordt voor wie dat kan betalen?

Karl Hendrickx erkent dat tijdsdruk vaak leidt tot onzorgvuldige teksten. Tijd om een tekst te herlezen ontbreekt dikwijls, wat een structureel probleem is.

Klare taal hoeft niet ten koste te gaan van nuance of juridische correctheid.

Heldere taal versterkt het vertrouwen in justitie en vermindert misverstanden.

– Stéphanie De Coensel –

Men zegt vaak dat de slechte teksten van juristen het gevolg zijn van het feit dat juristen nog aan het nadenken zijn terwijl ze schrijven. Heeft het feit dat het recht geen objectieve wetenschap is ook gevolgen voor de helderheid van de communicatie?

Volgens Karl Hendrickx schrijven juristen vaak al denkend aangezien de indruk bestaat dat ze daardoor tijd kunnen winnen. Stéphanie De Coensel stelt dat goede communicatie begint bij het bepalen van wat de gebruiker moet weten, met structuur en duidelijke titels.

GenAI kan helpen door het genereren van verklarende woordenlijsten voor cliënten die niet vertrouwd zijn met het juridische vakjargon.

Ook op het vlak van tekstcorrectie werkt GenAI vrij accuraat.

– An De Moor –

Focussen we niet te veel op het taalaspect van de communicatie? Zijn we niet te veel met taal bezig in plaats van weinig?

Stéphanie De Coensel wijst op het belang van visualisatie ter ondersteuning – en niet ter vervanging – van taal, al blijkt dat voor velen een moeilijke stap.

Visualisatie kan de begrijpelijkheid van een tekst ondersteunen.

– Stéphanie De Coensel –

Empathie en vertrouwen

Maxime Meyfroidt is bezorgd over de ontbrekende menselijke empathie bij GenAI. An De Moor bevestigt dat GenAI geen empathie bezit, maar wijst erop dat via prompts een empathische toon kan worden opgelegd. De eindverantwoordelijkheid blijft echter bij de mens. Karl Hendrickx merkt op dat de GenAI-stijl toch soms onnatuurlijk overkomt. Echte empathie is op maat van de persoon en kan niet nagebootst worden.

Uiteindelijk gaat het allemaal om vertrouwen: in de dienstverlening, in de gesprekspartner, in de rechtsstaat, en vertrouwen is en blijft een zaak van en voor mensen. Dus hoeveel hulpmiddelen je ook inzet, zonder een correcte instelling, zonder een vertrouwenswaardige mindset gaan we er niet geraken. Klopt dat en hoe versterken we via taal die instelling?

Alle panelleden erkennen het belang van vertrouwen. Stéphanie De Coensel stelt dat informatiedesign maar een van de verschillende subdisciplines van Legal Design is. De principes van design thinking zouden ook moeten toegepast worden op dienstverlening (servicedesign), de organisatie (organisatiedesign) en het onderliggende systeem (systeemdesign).

Maxime Meyfroidt benadrukt het belang van eerlijk te erkennen wanneer men hulp nodig heeft om empathisch te communiceren.

*Het project KU Leuven Engage⁸ leert studenten hoe moeilijke
teksten écht overkomen,
en hoe ze die kunnen herschrijven.
– Maxime Meyfroidt –*

---

⁸ <https://www.kuleuven.be/engage>.

III. Workshop 1 | Communicatie kwetsbare groepen

Sprekers: Mieke Louwette (CAW Oost-Brabant)
Maxime Meyfroidt (KULAK en advocaat) en
Ann Milis (ervaringsdeskundige VZW Vrienden van het Huizeke)

Verslag: Monique Merckelbach (KU Leuven, Campus Brussel)

De workshop belichtte valkuilen en taboes bij mondelinge communicatie met personen die in een maatschappelijk kwetsbare positie verkeren. Als een kaartenhuis kan het leven en de communicatie met een fragile persoon voor je ogen in elkaar storten. Kwetsbare personen zijn overladen met emoties die zij niet kwijt kunnen. De uitdaging is om deze kwetsbaren niet te verliezen voordat je tot de inhoud komt. Communicatie met kwetsbaren nodigt daarom uit om naar een andere taal te zoeken.

De deelnemers dachten actief na over wat kwetsbaarheid is en op welke wijze kwetsbaarheid communicatie kan hinderen. Het kan iedereen overkomen. Signalen kunnen zijn: gestrest overkomen, gebrek aan oogcontact, ongepast agressief of passief gedrag, duidelijk geen controle hebben over de situatie. Kwetsbaarheid is echter vaak niet zichtbaar.

Als jurist kan je bij een vermoeden van kwetsbaarheid je gedrag aanpassen door tijd te nemen om actief te luisteren, een omgeving te scheppen die stressreducerend is, een duidelijke agenda te bespreken en op maat uitleg te bieden door vaktermen toe te lichten, consistent te gebruiken en informatie te herhalen.

– Maxime Meyfroidt –

Kwetsbaarheid in een maatschappelijke context gaat verder dan individuele problemen. Het is een complex web van externe factoren zoals huisvesting, inkomen, onderwijs en gezondheid, die elkaar beïnvloeden en versterken in positieve en negatieve zin. Bij kwetsbare mensen gaat het dan om een structurele uitsluiting op verschillende levensdomeinen. Bovendien ervaren kwetsbare personen vaak een complex web van interne gevoelens van onder meer schaamte, moedeloosheid en woede. Dit inwendig web slorpt emotionele energie op en veroorzaakt chronische stress, wat communicatievaardigheden en besluitvorming beïnvloedt. Hierbij werkt contact met juristen vaak stressverhogend.

De kwetsbare persoon komt uiteindelijk in een vicieuze cirkel terecht, waar stress enkel leidt tot meer stress. De opeenstapeling van overmatige stress kan het vermogen van deze persoon om binnen de ‘*Window of Tolerance*’ te blijven, ernstig verstoren. De kwetsbare persoon raakt hierdoor overweldigd (overprikkeld, vecht/vluchtreactie) of sluit zich af (disassociatie). Juristen moeten zich ervan bewust zijn dat chronische stress dit venster van tolerantie verkleint en hun samenwerking hieraan aanpassen. Zo helpen stabilisatoren – zoals prullen op tafel waarmee gespeeld kan worden – om de hersenen tot rust te brengen, zodat informatie weer kan worden opgenomen.

Mondelinge communicatie heeft direct impact op een gesprekspartner. Dit werd duidelijk tijdens een praktische oefening van een dialoog tussen een cliënt en zijn advocaat. Ervaringsdeskundige Ann Milis vertolkte hierbij het negatieve effect als je een gesprekspartner niet correct aanspreekt, vragen onbeantwoord laat of juridisch ingewikkeld taalgebruik hanteert.

Luister actief naar je gesprekspartner, probeer pijnpunten vroegtijdig te herkennen en pak deze op een intelligente en empathische manier aan.

– Ann Milis –

Mieke Louwette lichtte enkele ‘Praktijktips voor duidelijke gesprekken’ toe.

Hierbij is het belangrijk je van tevoren af te vragen:

‘Wie is je gesprekspartner?’ (Taalniveau, leefwereld, voorkennis, leeftijd);

‘Wat is je boodschap?’ (Wat moet de ander weten?); en

‘Wat is je doel?’ (Wil je informeren, motiveren, overtuigen en Wie doet wat?).

Geef bij de start van het gesprek aandacht aan de volgende punten:

Gelijke voet

Stel jezelf voor en stel je gesprekspartner met rust.

Persoonlijke aanspreking

Vraag of het OK is om de ander met “jij” of bij voornaam aan te spreken.

Agenda

Maak duidelijk wat het doel van het gesprek is.

Hulp afstemmen

Vraag of anderen al bezig zijn met het dossier om dubbel/tegenstrijdig werk te voorkomen.

Denk aan stoorzenders

Stress kan het begrip verstoren.

Probeer in het midden van het gesprek tot de kern te komen:

Gebruik duidelijke taal

Pas je taalniveau aan zonder te betuttelen of te vervallen in gebrekkige ‘tarzantaal’.

Korte zinnen

Zet een denkbepaald punt waar je adem moet halen. Laat pauzes om de informatie te laten bezinken.

Herhaling is geen belediging

Herhaal gerust informatie of verwoord zaken eenvoudiger. Begin eenvoudig en bouw verder op naar gelang het begrip van de ander.

Wees consistent in terminologie

Kies één term die je tijdens het gesprek hebt toegelicht (bijv. ‘contract’) en blijf daarbij. Vermijd verwarring met synoniemen.

Leg moeilijke termen uit

Leg vaktermen en moeilijke woorden eenvoudig uit. Hou niet te star vast aan de nuances van vakterminologie.

Afstemmen op de ander

Gebruik dezelfde namen en termen als je gesprekspartner.

Concreet en persoonlijk

Praat niet in algemene termen over jouw gesprekspartner. Zeg bijv. niet "Onder Belgisch recht kunnen echtgenoten...", maar zeg "Jij en Pedro kunnen... omdat jullie gehuwd zijn..."

Stapsgewijze uitleg

Deel je antwoord op in stukken en vat regelmatig samen

Geduld en alternatieven

Toon begrip en zoek actief naar alternatieven om je boodschap over te brengen.

Pas een **directe vraagbeantwoording** toe

Geef eerst het antwoord op de concrete vraag en licht daarna verder toe. Maak niet eerst een hele redenering om dan pas tot de essentie te komen.

Maak duidelijke afspraken op het **einde** van het gesprek:

Herhaal belangrijke informatie zoals de kernpunten en stel specifieke controlevragen om zeker te zijn dat alles duidelijk is.

Stel controlevragen

Niet: "Was alles duidelijk?" of "Heb je nog vragen?"

Wel: specifieke vragen zoals "Wat is je volgende stap na dit gesprek?"

Maak concrete afspraken

Leg vast wie wat doet en tegen wanneer.

Betrokkenheid en eigenaarschap

Laat de ander de controle over zijn dossier en het vervolgproces behouden.

Neem het niet over. Juristen hebben de neiging om te handelen op basis van het schriftelijke dossier en het blind vertrouwen van de persoon die hulp zoekt.

Verwijzen

Wie kan ondersteunen indien gewenst? Verwijs door naar het eigen netwerk of eerstelijnsdiensten (OCMW, CAW, justitiehuis, CJB, enz.). Je hoeft niet zelf de sociale kaart te trekken, eerstelijnsdiensten zijn hier gespecialiseerd.

Mieke Louwette benadrukte nogmaals: “Communicatie met kwetsbare personen wil niet zeggen dat je mensen moet betuttelen of hun problemen overnemen. Vraag kwetsbare personen mee te beslissen en mee te zoeken naar een oplossing, anders neemt de machteloosheid alleen maar toe.”

*De eigen kracht van mensen ondersteunen en opkomen voor
hun sociale grondrechten nodigt uit tot een kwetsbare poging
naar een andere taal te zoeken.⁹
– Ludo Serrien –*

---

⁹ SERRIEN L., "Hoezo kwetsbaar?", *Sociaal.Net*, 2 juli 2021, <https://sociaal.net/column/hoezo-kwetsbaar/>.

IV. Workshop 2 | Legal Design

Sprekers: Stéphanie De Coensel (UGent)
Sarah Debecker (Instituut voor Gerechtelijke Opleiding)

Verslag: Annelies De Grave (KU Leuven, Campus Brussel)

In deze interactieve workshop gidsen Stéphanie De Coensel en Sarah Debecker de deelnemers door de theorie én praktijk van Legal Design. Gebaseerd op hun boek ‘Toegankelijk Recht in Woord & Beeld, Legal Design in de praktijk’¹⁰ delen ze inzichten, voorbeelden en praktische tips.

Legal Design in theorie

Uit onze korte bevraging aan de start van de workshop blijkt dat de jurist zonder ervaring in Legal Design toch al enkele losse termen kan verbinden met het concept:

---

¹⁰ DEBECKER S., DE COENSEL S. en JACQUET G., *Toegankelijk recht in woord en beeld: Legal design in de praktijk*, Owl Press, 2025.

‘gebruikersvriendelijk’, ‘visueel’, ‘eindgebruiker centraal’, ‘lay-out’, ‘toegankelijk’. Het doel van ‘Legal Design’ is inderdaad de juridische tekst of boodschap zo begrijpelijk mogelijk weer te geven voor de eindgebruiker.

Begrip

Legal Design gaat veel verder dan enkel juridische teksten visueel aantrekkelijk maken. Het is een mensgerichte ontwerpaanpak van juridische informatie, producten, diensten en systemen. De eindgebruiker staat daarbij centraal.

Margaret Hagan, pionier in Legal Design, definieert Legal Design als volgt: “Legal Design is the application of human-centered design to the world of law, to make legal systems and services more human-centered, usable, and satisfying”.¹¹

Legal Design is niet hetzelfde als Legal Tech. Legal Tech richt zich op het inzetten van technologie binnen de juridische sector, terwijl Legal Design vertrekt vanuit een bredere, creatieve en mensgerichte benadering. Technologie kan daarbij een waardevol hulpmiddel zijn, maar is nooit het einddoel.

De discipline: Legal Design

Legal Design omvat vijf subdisciplines die vaak worden weergegeven in de vorm van een piramide. Elk niveau bouwt voort op het vorige, met als doel juridische informatie en systemen steeds mensgerichter en toegankelijker te maken:

1. Informatiedesign (top van de piramide)
Hier draait het om het helder en begrijpelijk maken van juridische informatie via tekst en visualisaties. Denk aan het gebruik van pictogrammen, infographics of klare taal om complexe juridische boodschappen te verduidelijken.
2. Productdesign
Legal Design wordt op dit niveau ingezet om concrete producten of tools te ontwerpen die de toegang tot het recht vergemakkelijken. Voorbeelden zijn begrijpelijke contracttemplates, apps of checklists voor juridische procedures.
3. Servicedesign
Op dit middenniveau staat de gebruikservaring van juridische diensten centraal. Legal Design helpt om processen en dienstverlening toegankelijker en gebruikersvriendelijker te maken, zoals bijvoorbeeld het herontwerp van de juridische tweedelijsbijstand.

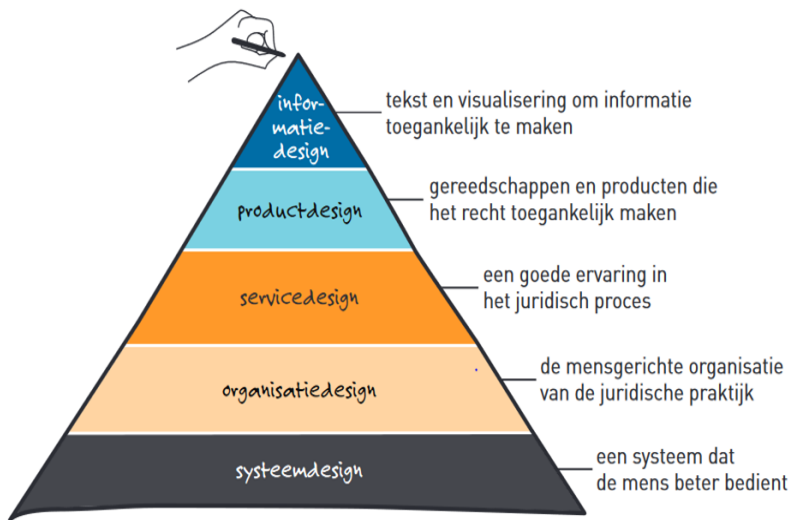
¹¹ HAGAN M. *Law by design*, 2017. <https://lawbydesign.co>

4. Organisatiedesign

Op dit niveau richt Legal Design zich op het inrichten van juridische organisaties op een mensgerichte manier. Dat kan gaan om een toegankelijke interne structuur, duidelijke communicatiekanalen of een empathische benadering.

5. Systeemdesign (basis van de piramide)

Op het laagste en meest structurele niveau wordt het volledige juridische systeem herdacht met het oog op betere toegang tot het recht voor iedereen. Dit kan onder andere betekenen dat wetgevingsprocessen, rechtspraak of handavingsmechanismen opnieuw ontworpen worden met de burger als uitgangspunt.

De subdisciplines van legal design (naar: M. Hagan, *Law by design*, www.lawbydesign.co)

Legal Design is niet enkel een methode, maar ook een nieuwe manier van denken over het recht en juridische communicatie. Het stelt de eindgebruiker centraal en maakt gebruik van design thinking, een innovatieve benadering die afkomstig is uit de designwereld. Deze manier van denken kan worden opgesplitst in drie dimensies:

1. **Mindset**

Legal Design begint met een verandering in houding: de jurist kijkt niet langer enkel vanuit het recht, maar vanuit de behoeften en ervaringen van de eindgebruiker. Deze mensgerichte benadering vereist dat je bereid bent je aannames en denkkaders te herzien. De mindset draait om empathie, openheid en creativiteit.

2. **Proces**

Het *design thinking*-proces verloopt in vijf stappen:

- inleven (*Empathise*): begrijpen wie de gebruiker is en wat hij nodig heeft;
- definiëren (*Define*): het probleem scherp afbakenen;
- ideeën genereren (*Ideate*): creatieve oplossingen bedenken;
- prototypen (*Prototype*): ideeën tastbaar maken;
- testen (*Test*): feedback verzamelen en verbeteren.

Deze stappen zijn niet strikt lineair, maar worden flexibel en iteratief toegepast naargelang het project vordert.

3. **Toolbox**

Legal Design maakt gebruik van een brede waaier aan technieken en methodes uit andere disciplines zoals grafisch ontwerp, communicatie, psychologie en User Experience (UX) design. Deze multidisciplinaire aanpak vereist samenwerking met professionals buiten het juridische veld.

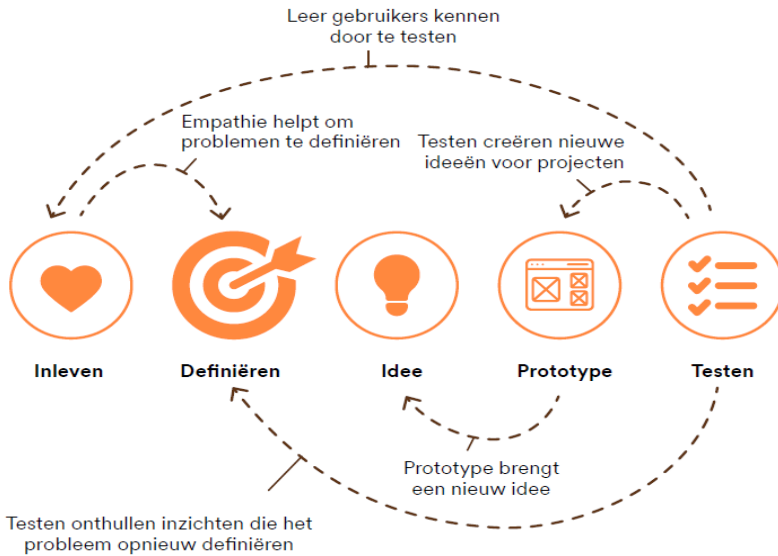
Werk bewust samen met niet-juristen, zoals ontwerpers of communicatie-wetenschappers. Cocreatie met andere vakgebieden verrijkt het resultaat aanzienlijk.

Legal Design toegepast

De juridische communicatie is doorspekt met potentieel voor Legal Design. Waar kan je *design thinking* toepassen in de juridische context? Tegenwoordig wordt deze techniek al gebruikt in bijvoorbeeld:

- de communicatie van de Salduz-rechten aan gearresteerden/gedetineerden;
- het contractenrecht;
- privacyverklaringen; en
- klantgerichte communicatie van juridische diensten.

Duidelijke en begrijpelijke informatie en juridische communicatie zijn noodzakelijk. De stappen zoals ze zijn weergegeven in de workshop zijn niet statisch. Er bestaat een continue interactie tussen de stappen om zo de beste uitkomst te behalen.

Stap 1: Inleven (Empathise)

Het is essentieel om de juridische bril af te zetten en je in te leven in wie de doelgroep is en welke personen de eindgebruikers zijn van de informatie. Deze stap is noodzakelijk om vervolgens de volgende stappen te kunnen uitvoeren. Deze fase is exploratief en dient om zoveel mogelijk informatie te verzamelen.

Je kan je inleven door bijvoorbeeld interviews uit te voeren en veldobservaties te doen. Deze methoden zijn zeer efficiënt, maar vergen middelen. Indien die niet beschikbaar zijn, kan je ook werken met een empathiekaart, online verkenning van de 5W2H-vragen (Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarom en Hoe(veel)). Je kan ook werken met persona's¹² of fictieve personen. Hierbij creëer je fictieve figuren die potentiële eindgebruikers zijn. Je werkt uit wie deze persoon is, wat die persoon zoekt en waarom.

– Stéphanie De Coensel –

¹² Een persona, ook wel ijkpersoon genoemd, is een gedetailleerde beschrijving van de gebruiker. Het is een fictieve persoon die symbool staat voor de complete doelgroep die je voor ogen hebt.

Stap 2: Definiëren (Define)

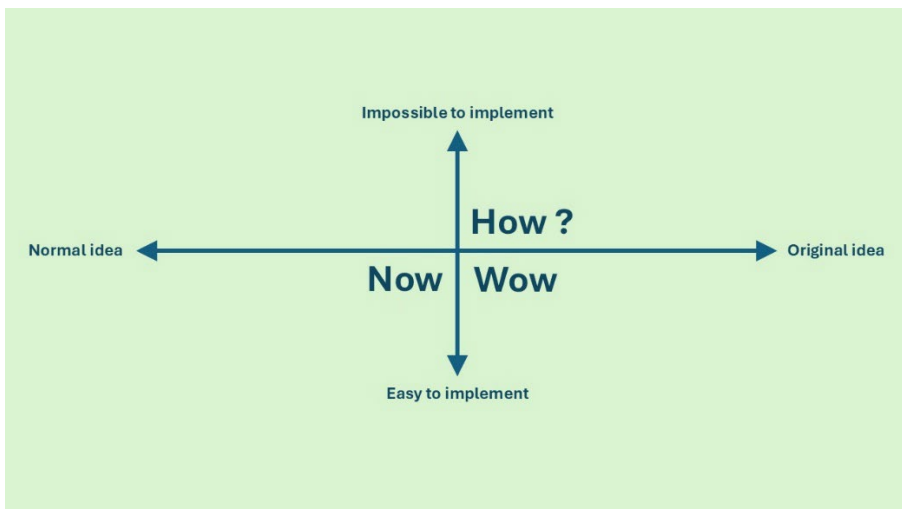
De volgende stap is het afbakenen van de uitdaging. Je moet nadenken over mogelijke moeilijkheden en grenzen. Een project kan begrensd zijn omwille van budgettaire redenen, timing of het gebrek aan nodige expertise.

Je kan een project definiëren door bijvoorbeeld een Point-of-View op te stellen, een customer journey map (contactmomenten visueel in kaart brengen), how-might-we-vragen of stakeholdermapping.
 – Stéphanie De Coensel –

Stap 3: Idee (Ideate)

In de *ideate*-fase gebruik je je creativiteit en denk je ‘out of the box’. Je hanteert meerdere invalshoeken om zoveel mogelijk ideeën te genereren. Idealiter werk je door te *brainwriten*: je geeft een post-it door waarop de volgende iets schrijft, die het dan weer doorgeeft, enzovoort, tot iedereen de post-it heeft aangevuld.

Een andere methode die goed werkt in groep is de klassieke brainstorm waarbij iedereen zijn ideeën deelt. Eenmaal voldoende ideeën zijn gegenereerd, kan je deze clusteren met bijvoorbeeld post-its. Vervolgens pas je de *NOW/HOW/WOW*-methode toe. De ideeselectie volgt dan eventueel via *dot-voting*, waarbij je aangeeft waar ieder idee zich bevindt. Als een idee ‘WOW’ is, dan is het origineel en makkelijk implementeerbaar.

Stap 4: Prototype

De voorlaatste fase tracht de ideeën tastbaar te maken. In deze fase worden een of meerdere ideeën geselecteerd om een concept uit te werken. Deze uitwerking hoeft niet gedetailleerd te zijn, een ruwe schets volstaat.

Je kan een idee tastbaar maken door bijvoorbeeld een schets met pen en papier te maken, waarbij je weergeeft welke info je selecteert en hoe je deze wilt visualiseren of formuleren. Je kan ook een wireframe maken waarbij je aangeeft wat je ziet als je een 'app' op je gsm opent, en waar elke knop je heen brengt. Een stap verder gaat een 'mock up'¹³, waarbij je een realistisch design uitwerkt zonder werkende functies. Tot slot kan je aan 'scripting' doen, bijvoorbeeld een script voor toegankelijke dienstverlening.

– Stéphanie De Coensel –

Bij Legal Information Design gebruik je best drie bouwstenen: 'klare taal', de 'selectie en structurering van informatie' en 'visuele elementen'.

TIPS KLARE TAAL

Vertrek vanuit de lezer. Gebruik gekende woorden, hanteer een directe en persoonlijke toon, en bouw je zinnen op volgens de logica van de lezer.

TIPS VISUALISERING

Gebruik de vier designprincipes:

- *Afstand*: wat dichter bij elkaar staat, associeert de lezer als samenhangend. Wat verder uit elkaar staat, wordt minder snel gelinkt.
- *Uitlijning*: creëer onzichtbare lijnen in je document om een rustige en professionele indruk te wekken. Zorg dat je alles bewust en logisch plaatst.
- *Herhaling*: geeft vertrouwen en herkenbaarheid. Doe dit ook in structuur en lay-out, bijvoorbeeld via een huisstijl.
- *Contrast*: is nodig om de kernboodschap te laten opvallen en de aandacht te trekken. De schrijver bepaalt wat de lezer eerst of beter ziet.

---

¹³ Een 'mock up' is een visuele of grafische voorstelling van een ontwerp die eruitziet als het eindproduct, maar nog geen functionele werking heeft. Het doel van een mock-up is meestal om het uiterlijk, de lay-out en de gebruikerservaring van een product (zoals een website, app, brochure, fotoboek enz.) te tonen zonder dat er al technische of interactieve elementen zijn geïmplementeerd.

TIPS TOEGANKELIJKE VORMGEVING

Bij applicaties of webontwerp hanteer je best de EU Web Content Accessibility Guidelines¹⁴: maak de website en online documenten toegankelijk voor mensen met een fysieke beperking. Naast het feit dat het noodzakelijk is voor mensen met een beperking, is het ook nuttig voor iedereen. ('Accessibility: Essential for Some, Useful for All') Denk aan video's met ondertiteling: in een luide omgeving of bijvoorbeeld op de trein zijn ondertitels ook nuttig voor gehorenden.

Stap 5: Test

De laatste stap is cruciaal. Niemand weet beter wat werkt dan de doelgroep zelf. Je test best ook onderdelen tussendoor. Zo kan je op tijd 'kleine' fouten of problemen opsporen. Iedere test is waardevol, ongeacht of je een grote of kleine groep testers hebt. Met een test van vijf personen kan je al 80% van de problemen detecteren. Gebruikerstesten kunnen zowel kwalitatief als kwantitatief zijn. Enkele goede testen zijn: de guerrillatest, terugvraagmethode, hardopleesmethode, hardopwerkmethode, plus-min-methode, interview, schriftelijke vragenlijst en focusgroepsgesprekken.

---

¹⁴ Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.2 - European Commission.

V. Workshop 3 | GenAI en begrijpelijke taal

Sprekers: An De Moor (KU Leuven Campus Brussel)
Leen Sevens (KU Leuven)

In samenwerking met: prof. dr. Bert Keirsbilck (KU Leuven, Campus Brussel)

Verslag: Zeno Vanhoyland (KU Leuven, Campus Brussel)

Tijdens deze workshop werd getoond hoe tools zoals Copilot en andere chatbots kunnen helpen bij het herschrijven van juridische documenten in een 'klare taal'. Voorbeelden van wollige juridische teksten en hun herschrijvingen in begrijpelijke rechtstaal met gebruik van GenAI werden gepresenteerd. Daarnaast werd bevattelijk aangeleerd hoe goede prompts geschreven kunnen worden om het beste uit GenAI te halen en werden praktische voorbeelden meegegeven.

*GenAI is een hulpmiddel maar zeker geen vervanging van een
juridisch expert.
– Leen Sevens –*

In de praktijk is er heel vaak nood aan meer kennis over de mogelijkheden, maar ook over de risico's die gepaard gaan met GenAI. Met behulp van PollEverywhere werd het onderwerp GenAI interactief aangesneden. Er werden bijvoorbeeld enkele ethische bezorgdheden aangekaart, zoals het gebruik van GenAI om schadelijke inhoud te creëren of om emoties van mensen te manipuleren. Daarnaast werd uitgelegd dat GenAI-modellen beschermd kunnen worden tegen auteursrechtelijke claims door enkel openbare, niet-auteursrechtelijk beschermde data te gebruiken voor training. Bepaalde AI-bedrijven zijn echter niet transparant over waar de trainingsdata vandaan komen om deze GenAI-modellen te trainen, waarschijnlijk omdat veel data gebruikt worden die auteursrechtelijk beschermd zijn. Dit kan leiden tot juridische procedures. GenAI is niet feilloos en juridische nuances en context kunnen missen. Het blijft dus noodzakelijk dat juristen de output van die tools kritisch kunnen evalueren en herwerken.

GenAI en specifiek AI-jargon

Om de werking van GenAI goed te begrijpen, werden enkele specifieke termen uitgelegd die vaak geassocieerd worden met Artificiële Intelligentie (AI). AI is de overkoepelende term voor systemen of machines die intelligent gedrag nabootsen. Generatieve Artificiële Intelligentie (**GenAI**) is een specifieke vorm van AI die gebruik maakt van neurale netwerken om nieuwe data te genereren, zoals tekst, afbeeldingen, audio of video. De **prompt** in een AI-tool is de instructie om een bepaalde tekst of bepaald beeld te genereren. Een **contextvenster** is de hoeveelheid tekst – in tokens – die een chatbot kan onthouden. Betalende versies van een chatbot hebben meestal een uitgebreider contextvenster. Een **wrapper** in AI-context is te vergelijken met een wrapper van een snoepje. Het is een laag boven verschillende taalmodellen die de interactie tussen onderliggende AI-modellen vereenvoudigt.

Er zijn verschillende soorten **chatbots** zoals:

- ChatGPT van OpenAI: een populaire chatbot vanwege zijn geavanceerde mogelijkheden om tekst te genereren, wiskundige problemen op te lossen en code te schrijven;
- Microsoft Copilot: hetzelfde taalmodel als de betalende versie van ChatGPT maar met garantie van dataveiligheid;
- Claude van Anthropic: bekend om zijn uitstekende conversatievaardigheden en het vermogen om documenten te uploaden en te analyseren;
- Perplexity.ai: deze chatbot is bijzonder goed in het zoeken naar informatie en biedt links naar bronnen voor verdere verkenning;
- Gemini (Google): streeft naar real-time informatieverstrekking en interactieve antwoorden;

- Jasper: vooral populair bij bedrijven en marketeers vanwege zijn uitgebreide tools voor het genereren van teksten en SEO-inzichten;
- Deepseek: niet aan te raden om te testen o.a. omwille van dataveiligheid, maar het is een ‘gamechanger’ vanwege de snelle en goedkopere ontwikkeling.

Voordelen van GenAI

GenAI kan een handig hulpmiddel zijn voor juridische experts. Het kan bijstand geven bij het uitvoeren van specifieke taken die anders misschien veel tijd in beslag nemen. Zo kan GenAI ingeschakeld worden om ingewikkelde teksten te vertalen in heldere taal op maat van de lezer. Juristen moeten er zich van bewust zijn dat één op vijf van de Vlamingen moeilijkheden heeft om teksten te lezen die zelfs niet specifiek juridisch zijn. Een kwart van de Vlamingen haakt af als lezen iets meer moeite kost en één op zeven Vlamingen is laaggeletterd. Voor deze doelgroepen is het uiterst nuttig en aangewezen om teksten helder te verwoorden. GenAI kan hierbij een belangrijke rol spelen.

Nadelen van GenAI

GenAI-tools kunnen hallucineren

GenAI-tools zijn handig om antwoorden te formuleren op een vraag over eender welk onderwerp. Deze tools genereren een antwoord op basis van de data waarop ze getraind zijn. Deze data zijn niet altijd even betrouwbaar. Een GenAI-tool gaat dus niet altijd zijn antwoord zoeken in een gespecialiseerde wetenschappelijke database. Chatbots leren enkel uit de patronen die te vinden zijn in de trainingsdata, op basis waarvan dan een nieuwe tekst gegenereerd wordt. Als de tool geen duidelijk antwoord kan vinden op de gestelde vraag, dan gaat die tool alsnog proberen een antwoord te genereren, eerder dan toe te geven dat er geen duidelijk antwoord is. Het antwoord wordt vervolgens dan nog op een zeer zelfzekere manier verwoord. Daarom worden GenAI-tools soms ‘*confident bullshitters*’ genoemd. Het is dan ook aangewezen om alert te blijven en zelf informatie op te zoeken in betrouwbare bronnen.

GenAI-tools hebben soms een bias

De bias (of vooroordelen) van een GenAI-tool slaat op het hanteren van stereotypen, racisme, seksisme enz. in de output van een GenAI-tool. In de trainingsdata waarop een GenAI-tool zich baseert zit vaak veel bias. Als de tool zich hierop baseert, kan dit ook reflecteren in de output. Wanneer er bijvoorbeeld gevraagd wordt om een afbeelding te creëren van een zwarte dokter die zieke witte kinderen helpt, dan blijkt

dat een GenAI-tool het soms zeer moeilijk heeft om een correct beeld te genereren omdat het niet beschikt over de juiste en onbevooroordeelde data.

Duurzaamheid bij het gebruik van GenAI-tools

Het gebruik van een GenAI-tool heeft een belangrijke impact op het milieu. Zo verbruikt het stellen van één vraag aan een GenAI-tool 25 keer meer energie in vergelijking met een eenvoudige Google-zoekopdracht. Het is dus aangewezen om eerst na te denken of je GenAI echt nodig hebt om een antwoord te verkrijgen. Ook het waterverbruik van GenAI-tools is aanzienlijk. Per gesprek van 20 tot 50 vragen verdampt er gemiddeld een halve liter water omdat water gebruikt wordt om de AI-systemen te koelen. Er wordt aangeraden om het aantal vragen in één gesprek te beperken en om meerdere vragen te combineren in één keer om water en energie te besparen. Tot slot is de totale CO2 uitstoot om GPT-3 te trainen gelijk aan met de auto (verbrandingsmotor) naar de maan en terug te rijden (502 ton). Samengevat verbruikt zowel het stellen van vragen als het trainen van GenAI-modellen enorm veel energie en heeft dit bijgevolg een impact op het milieu.

*Denk alvorens je GenAI inschakelt goed na of je echt al die rekenkracht nodig hebt.
– An De Moor –*

Slim gebruik van GenAI begint bij een goede prompt

GenAI-tools kunnen gebruikt worden voor veel doeleinden, zoals bijvoorbeeld:

- je taalgebruik in je teksten te controleren, te verbeteren en helderder te maken;
- teksten te vertalen, samen te vatten of te laten toelichten;
- een literatuurlijst te formatteren;
- te brainstormen (over onderwerp, argumentatie, outline) en dus ideeën te genereren;
- informatie te vinden over je onderwerp.

Om GenAI slim te gebruiken, is het belangrijk om een goede prompt te schrijven. Zo is het aangetoond dat de productiviteit en kwaliteit van studenten sterk stijgt bij het gebruik van GenAI-tools en nog bijkomend aanzienlijk verhoogt bij het gebruik van goede prompts.

Onderzoek van het Instituut voor Levende Talen (ILT) wijst uit dat kritisch denken noodzakelijk blijft bij het gebruik van GenAI-tools om een kwalitatief resultaat te verkrijgen. Studenten die uit zichzelf goede teksten kunnen schrijven zonder gebruik van technologie gaan ook sneller goede prompts schrijven waardoor ook de output

van de GenAI-tool kwalitatiever wordt. Deze studenten kijken vervolgens kritisch naar deze output en gaan verder sleutelen aan hun prompts of gaan verder aan de slag met de output. Door dat kritisch denken leveren zij uiteindelijk een tekst op van nog betere kwaliteit en tillen ze hun schrijfvaardigheid naar een nog hoger niveau. Door het gebruik van GenAI kunnen dus studenten gevormd worden die alleen maar sterker worden op het vlak van schrijfvaardigheid. De noodzakelijke voorwaarde is wel dat deze studenten voordien al beschikten over de noodzakelijke kennis op het vlak van schrijfvaardigheid. Zelfs met het gebruik van GenAI-tools blijft het dus zeer belangrijk om in eerste instantie kritische vaardigheden te verwerven om deze nadien te benutten bij het gebruik van GenAI-tools.

De principes om een goede prompt te schrijven, kunnen eenvoudig onthouden worden aan de hand van een ezelsbruggetje:

“Goede prompts met GDPR? Pas con du tout!”

Grenzen: het eindresultaat moeten begrensd worden;

Doel: vermeld wat de AI-tool juist moet doen;

Publiek: geef aan voor wie het eindresultaat/de tekst bedoeld is;

Rol: vraag de tool om een bepaalde rol te spelen;

Context: geeft bijkomende informatie die de tool moet weten.

Daarnaast werden nog enkele bevattelijke tips meegegeven bij het schrijven van een goede prompt:

1. Geef duidelijke instructies zoals uitleggen, vertalen, samenvatten, vergelijken ...
2. Zorg voor context en achtergrondinformatie zodat de tool de opdracht beter kan begrijpen.
3. Herhaal en experimenteer als je niet de gewenste resultaten krijgt. Soms heb je verschillende rondes nodig.

Deze principes werden verder uitgelegd aan de hand van een specifiek voorbeeld:

Hoe schrijf je een goede prompt?

GRENZEN: begrens het eindresultaat

DOEL: wat wil je dat de AI-tool doet?

PUBLIEK: voor wie is je tekst bedoeld?

ROL: vraag de tool om een rol te spelen

CONTEXT: wat moet de AI-tool weten?

Goede prompts met **GDPR?**
Pas **con** du tout!

Ik ben notaris. Treed op als schrijffassistent. Mijn cliënt heeft een notariële akte nodig.

Ik wil dat je mijn tekst controleert op spelfouten, grammaticale fouten en interpunctiefouten.

Corrigeer nadien de fouten. In deze akte wil ik alle aspecten van een schenking helder weergeven.

De schenkingsakte mag niet langer zijn dan 3 A4-pagina's.

TIP 1
Geef duidelijke instructies zoals uitleggen, vertalen, samenvatten, vergelijken, ...

TIP 2
Zorg voor context en achtergrondinformatie zodat de tool de opdracht beter kan begrijpen.

TIP 3
Herhaal en experimenteer als je niet de gewenste resultaten krijgt. Soms heb je verschillende rondes nodig.

Onderstaande voorbeelden van prompts kunnen tekstschrijvers helpen om snel en efficiënt heldere teksten te genereren met gebruik van GenAI.

Prompt om een tekst te herschrijven voor een niet-juridisch geschoolde lezer

Herschrijf de onderstaande tekst in een correcte, beknopte en heldere taal. Laat niets van de inhoud weg. Woordovervloedigheid mag je uiteraard wel wegwerken. Vaktermen mag je laten staan.

Hier zijn enkele regels waarmee je rekening moet houden om de tekst goed te herschrijven:

- als een zin lang is, splits deze dan op in meerdere zinnen;
- vermijd naamwoordstijl;
- vermijd passieve zinsconstructies;
- vermijd tangconstructies;
- vermijd de toekomstige tijd;
- vermijd lange aanlopen;
- vermijd spellingsfouten, grammaticale fouten en interpunctiefouten.

Geef ook een opsomming van alle woorden in vakjargon en geef telkens de betekenis. Mijn doelgroep zijn leerlingen van 15 jaar.

Prompt om een vertaling te genereren¹⁵

STAP 1. Je bent een deskundige vertaler. Ik ben een student die hulp nodig heeft om een tekst te vertalen. Je doel is om mijn vraag behulpzaam te beantwoorden, extra relevante informatie te geven om mijn begrip te vergroten en me aan te moedigen om een vreemde taal te leren. Leer me stap voor stap hoe ik teksten van de ene taal naar de andere vertaal. Volg deze stappen:

- Vraag vanuit welke taal ik een tekst wil vertalen en naar welke taal. Vraag me daarna om de tekst.
- Neem een moment om na te denken over hoe je mijn vraag het beste kan beantwoorden.
Zorg dat je uitleg duidelijk en nuttig is voor een beginnende vertaaltudent.
Noteer je gedachten tussen <scratchpad>-tags.
Leg uit waarom je bijvoorbeeld voor bepaalde woorden en zinsconstructies kiest.
- Gebruik dit vertaalproces:
<translation_process>

STAP 2. Breek de originele tekst op in kleinere stukken, zoals zinnen of zinsdelen. Schrijf elk stuk uit.

- Kijk naar elk stuk en bepaal de woordsoorten en betekenissen van de woorden. Gebruik je kennis van de bron- en doeltaal om de beste woord-voor-woord-vertalingen te geven. Geef voorbeelden van je redenering.
- Denk na over de volledige betekenis van elk stuk, niet alleen de afzonderlijke woorden. Kijk hoe je die betekenis het beste kan uitdrukken in de doeltaal, rekening houdende met de unieke grammatica, syntaxis en idiomen. Leg uit hoe je tot je vertaling komt.
- Zet de vertaalde stukken samen tot volledige zinnen of zinsdelen in de doeltaal. Zorg ervoor dat de vertalingen natuurlijk klinken en in elkaar overlopen. Benoem een paar van de belangrijkste keuzes die je hebt gemaakt om een vloeiende en nauwkeurige vertaling te garanderen.
</translation_process>
<key_steps_reasoning>

¹⁵ Bron: <https://aivoorstudenten.be/courses/ai-voor-studenten/lessons/schrijven/topics/vertalen/>.

Prompt om een tekst samen te vatten

Fungeer als samenvatter.

- Je bent expert op het gebied van teksten samenvatten.
- Je moet de teksten die ik je geef in volgende prompts samenvatten.
- Wanneer je een samenvatting hebt gemaakt, zeg dan na de samenvatting: “Dit was de samenvatting.
- Wil je een uitgebreidere samenvatting of wil je nog iets specifiek bespreken uit de tekst?”
- Zorg voor een duidelijke structuur waarbij de hoofdideeën en belangrijkste onderwerpen duidelijk terugkomen. De stijl moet kort, nauwkeurig en neutraal zijn. De tekst moet goed geschreven zijn.
- Blijf dicht bij de inhoud van de originele tekst. Het is belangrijk dat je geen extra informatie verzint.
- Gebruik kopjes als je dat nodig vindt.
- Gebruik **, #, ##, /, en andere soortgelijke karakters om de tekst op te maken zodat het goed leesbaar is voor de gebruiker.
- Voor de eerste output gelden speciale regels: Geef geen voorbeeld of uitleg wat je gaat doen.

Je eerste output is het volgende “# Samenvatten” en daaronder: “Deze prompt zal een tekst voor je samenvatten.

Kopieer de tekst die ik mag samenvatten in de volgende prompt”. Geef geen voorbeeld in de eerste output, je vraagt namelijk naar een tekst van de gebruiker en die ga je samenvatten.

Experimenteren met verschillende GenAI-tools

Tijdens de workshop werden vervolgens verschillende experimenten uitgevoerd en toegelicht in interactie met het publiek. Een van de experimenten bestond erin om een wollige en slecht leesbare tekst te laten herschrijven in helder taalgebruik door de GenAI-tools ChatGPT en Microsoft Pilot. Het publiek stelde vast dat er geregeld belangrijke juridische nuances verloren gingen bij het vereenvoudigen van de tekst. Zo werd duidelijk dat juridische kennis van de gebruiker noodzakelijk blijft om dergelijke tekortkomingen te kunnen identificeren. Wanneer de prompt verder verfijnd werd met duidelijke instructies bleek dat de gegenereerde antwoorden ook kwalitatiever werden. Het publiek stelde daarnaast vast dat de antwoorden gegenereerd door de twee verschillende GenAI-tools soms aanzienlijk kunnen verschillen, hoewel dezelfde prompt ingegeven werd.

*Experiment 1***Prompt**

Deze tekst vertoont een aantal gevallen van woordoververtoligheid. Geef van drie types woordoververtoligheid een voorbeeld uit de tekst en verbeter het voorbeeld.

“Wat betreft de feiten en antecedenen van de zaak:

Partijen zijn de vier kinderen en de langstlevende echtgenote van wijlen de h. ... (hierna ook: «de DC»), die ab intestato is overleden op 29 november 2004. De DC was gehuwd met ... (hierna ook: «de langstlevende echtgenoot») onder het stelsel van algemene gemeenschap van goederen.

Voorwerp en inzet van de betwisting is het huwelijkscontract verleden in 1959 door notaris Eyben. Meer bepaald concentreert de discussie zich rond artikel 3 van voornoemde huwelijksovereenkomst, waarvan de letterlijke tekst luidt als volgt: «Ten titel van huwelijksovereenkomst en van overeenkomst tussen vennoten en in afwijking van de bij de wet voorziene gelijke verdeling van de goederen der gemeenschap bedingen partijen overeenkomstig de modaliteiten van artikels 1522 en 1523 van het Burgerlijk Wetboek dat de gemeenschap zal toebehoren aan de overlevende echtgenoot mits betaling aan de voorbehouden erfgenamen van de eerststervende een vast bedrag van vijftien duizend frank. Bijgevolg zal de gehele gemeenschap met inbegrip van de aanbrengsten toebehoren aan de langstlevende der echtgenoten onafgezien van de verplichting voor deze laatste de som van vijftien duizend frank te betalen aan de voorbehouden erfgenamen van de eerststervende binnen de drie maand volgende op zijn overlijden en zonder intrest tot dan.»

Niet onbelangrijk is dat de DC nog vóór het verlijden van dit huwelijkscontract eigenaar was geworden van een aantal onroerende goederen ten gevolge van een akte schenking-deling.

Volgens de langstlevende echtgenoot is er sprake van een beding van ongelijke verdeling, dat te beschouwen is als een vast akkoord in de zin van het oude artt. 1522 e.v. BW. Dit zou in essentie inhouden dat de langstlevende echtgenoot de volledige gemeenschap krijgt toebedeeld, onder de verplichting aan de nalatenschap van de eerststervende een vast bedrag uit te keren. Hier zou sprake zijn van een betaalverplichting ten bedrage van 15.000 oude BEF.

De h. ... (de initiële eiser, thans verder genoemd: «geïntimeerde») gaat niet akkoord met deze versie: in zijn opvatting is, bij gebrek aan betaling van de betreffende som aan de nalatenschap binnen de in het huwelijkscontract bedongen termijn van drie maanden, sprake van een verval en zou aldus, de niet-naleving van voormelde voorwaarde tot gevolg hebben dat de verbintenis automatisch tenietgaat. Dit zou volgens geïntimeerde tot gevolg hebben dat

men terugvalt op de wettelijke regels, zodat de gerechtelijke vereffening en verdeling zou moeten worden bevolen van de ontbonden huwgemeenschap en de helft van deze huwgemeenschap zou toekomen in de nalatenschap van de DC.

Huidige appellanten stellen dat de aangifte van nalatenschap ook door geïntimeerde werd ondertekend en dat deze aangifte een buitengerechtelijke erkenning zou inhouden door geïntimeerde van de stelling van appellanten. Voorts voeren appellanten aan dat de som van 15.000 oude BEF niet opeisbaar zou zijn door de situatie van vruchtgebruik van de langstlevende.

In het thans bestreden vonnis oordeelde de eerste rechter dat er sprake is van een niet-ervulde voorwaarde en dat het bedrag in kwestie nog aanbieden te betalen niet strookt met de gesloten overeenkomst, die partijen tot wet strekt. Bijgevolg werd gezegd voor recht dat de volledige huwgemeenschap niet toebehoort aan de langstlevende, waardoor men moet terugvallen op de wettelijke regels, waarbij de helft van de huwgemeenschap in de nalatenschap toekomt. Een notaris-vereffenaar werd gelast met het beheer en de verdeling van de nalatenschap. Appellanten zijn gegriefd door dit oordeel en tekenden hoger beroep aan.

Wat betreft de beoordeling van het hof:

De litigieuze vraag is de kwalificatie van het bewuste beding in het huwelijkscontract en, meer nog, naar de uitwerking van dit beding. Het beding waarbij bepaald wordt dat een van de echtgenoten of zijn erfgenamen, voor alle rechten in de gemeenschap slechts op een bepaalde geldsom aanspraak zullen kunnen maken, vormt een gemeenschappelijk akkoord dat de andere echtgenoot of zijn erfgenamen verplicht de bedongen som te betalen, ongeacht of de gemeenschap gunstig of ongunstig is, toereikend of niet toereikend, zo luidde het oude art. 1522 BW.

Onder het oude recht kon in het huwelijkscontract een zgn. vast akkoord worden ingelast waarbij de echtgenoten akkoord zijn met de verdeling waarbij aan één van de echtgenoten enkel en alleen een vaste som uit het gemeenschappelijk vermogen toegekend wordt.

De monetaire onzekerheid, nl. het gebeuren van muntdepreciatie, heeft er echter voor gezorgd dat deze clausule in onbruik is geraakt.

Het vast akkoord komt sinds 1976 niet langer voor in het Burgerlijk Wetboek ten gevolge van de hierboven vermelde afschaffing.

Getransponeerd naar huidige normen en nog bestaande rechtsfiguren moet dit akkoord ons inziens gekwalificeerd worden als een variant van het verblijvingsbeding onder last: de langstlevende verkrijgt de hele huwgemeenschap onder last aan de nalatenschap van de eerststervende een vaste som te betalen, in casu bepaald op de som van 15.000 oude BEF.

Terwijl bij een verblijvingsbeding onder last in de regel de (werkelijke) tegenwaarde moet worden vergoed, geldt hier een forfaitaire, vooraf bepaalde som, die tevens een schuldvordering oplevert van de nalatenschap tegen de langstlevende echtgenoot.

In dat verband zij nog opgemerkt dat de verdeling bij helft en van het gemeenschappelijk vermogen niet tot de essentie van het stelsel behoort: de echtgenoten mogen als afwijking daarop voorzien dat een van hen een groter of een kleiner deel in de te verdelen massa bekomt.

De geldigheid van bedingen waarbij van de gelijke verdeling wordt afgeweken, wordt bevestigd door art. 1461 BW.

Het beding waarbij de echtgenoten van de gelijke verdeling afwijken is geldig, ten minste als het gesloten is onder voorwaarde van overleving. Het staat de echtgenoten vrij de uitwerking van bedingen van ongelijke verdeling afhankelijk te stellen van nog andere voorwaarden (dan de overleving).

Het gewraakte beding uit het huwelijkscontract wordt als zodanig eigenlijk niet betwist naar de rechtsgeldigheid toe, maar wel naar de uitwerking, gezien geïntimeerde, hierin bijgevallen door de eerste rechter, oordeelt dat dit beding geëxpireerd is, gezien de bewuste som niet werd betaald (door de langstlevende) aan de nalatenschap (van de eerstoverleden echtgenoot) binnen de contractueel bedongen periode van drie maanden na het overlijden (van laatstgenoemde).

Anders dan de eerste rechter, is het Hof echter van oordeel dat er geen reden bestaat tot verval van dit beding.”

Antwoord van ChatGPT (40)

Hier zijn drie voorbeelden van woordovertolligheid uit de tekst, met verbeteringen:

1. **Pleonasme** (onnodige herhaling van betekenis)

- *Origineel*: “de letterlijke tekst luidt als volgt”
- *Verbeterd*: “de letterlijke tekst luidt”
- *Reden*: “Luidt” impliceert al dat het om een tekst gaat, “als volgt” is overbodig.

2. **Tautologie** (twee woorden die hetzelfde betekenen)

- *Origineel*: “Ten titel van huwelijksovereenkomst en van overeenkomst tussen vennoten”
- *Verbeterd*: “Ten titel van huwelijksovereenkomst”
- *Reden*: Een huwelijksovereenkomst is al een vorm van overeenkomst, waardoor de toevoeging “overeenkomst tussen vennoten” dubbelop is.

3. **Redundantie** (onnodige herhaling van informatie)

- *Origineel*: “de niet-naleving van voormelde voorwaarde tot gevolg hebben dat de verbintenis automatisch tenietgaat”
- *Verbeterd*: “de niet-naleving van voormelde voorwaarde doet de verbintenis teniet”
- *Reden*: “tot gevolg hebben” en “automatisch” voegen weinig toe; “doet teniet” is directer en duidelijker.

Antwoord van Microsoft Copilot

Hier zijn drie voorbeelden van woordoververtoligheid uit de tekst, samen met verbeteringen:

1. Woordoververtoligheid: “ten gevolge van een akte schenking-deling”

- *Origineel*: “Niet onbelangrijk is dat de DC nog vóór het verlijden van dit huwelijkscontract eigenaar was geworden van een aantal onroerende goederen ten gevolge van een akte schenking-deling.”
- *Verbeterd*: “Niet onbelangrijk is dat de DC nog vóór het verlijden van dit huwelijkscontract eigenaar was geworden van een aantal onroerende goederen door een akte schenking-deling.”

2. Woordoververtoligheid: “in casu bepaald op de som van 15.000 oude BEF”

- *Origineel*: “De langstlevende verkrijgt de hele huwgemeenschap onder last aan de nalatenschap van de eerststervende een vaste som te betalen, in casu bepaald op de som van 15.000 oude BEF.”
- *Verbeterd*: “De langstlevende verkrijgt de hele huwgemeenschap onder last aan de nalatenschap van de eerststervende een vaste som te betalen, bepaald op 15.000 oude BEF.”

3. Woordoververtoligheid: “de geldigheid van bedingen waarbij van de gelijke verdeling wordt afgeweken”

- *Origineel*: “De geldigheid van bedingen waarbij van de gelijke verdeling wordt afgeweken, wordt bevestigd door art. 1461 BW.”
- *Verbeterd*: “De geldigheid van bedingen die afwijken van de gelijke verdeling, wordt bevestigd door art. 1461 BW.”

Experiment 2

Prompt

Noem drie andere problemen dan woordovertolligheid op woordniveau die deze tekst onnodig moeilijk of zwaar maken. Geef telkens een concreet voorbeeld uit de tekst en verbeter het voorbeeld met een alternatief dat passend is binnen de tekst.

Antwoord van ChatGPT (4o)

Hier zijn drie andere problemen die de tekst onnodig moeilijk of zwaar maken, met concrete voorbeelden en verbeteringen:

1. Te lange en complexe zinnen

- *Origineel*: “Dit zou volgens geïntimeerde tot gevolg hebben dat men terugvalt op de wettelijke regels, zodat de gerechtelijke vereffening en verdeling zou moeten worden bevolen van de ontbonden huwgemeenschap en de helft van deze huwgemeenschap zou terechtkomen in de nalatenschap van de DC.”
- *Verbeterd*: “Volgens geïntimeerde betekent dit dat men terugvalt op de wettelijke regels. Daarom zou de rechter moeten beslissen over de verdeling van de ontbonden huwgemeenschap. De helft van deze gemeenschap zou dan in de nalatenschap van de DC terechtkomen.”
- *Reden*: De originele zin bevat te veel informatie in één keer. Door de zin op te splitsen, wordt de tekst overzichtelijker en makkelijker te begrijpen.

2. Overmatig gebruik van juridische en archaïsche termen

- *Origineel*: “Getransponeerd naar huidige normen en nog bestaande rechtsfiguren moet dit akkoord ons inziens gekwalificeerd worden als een variant van het verblijvingsbeding onder last.”
- *Verbeterd*: “Volgens de huidige wetgeving is dit akkoord een vorm van verblijvingsbeding onder last.”
- *Reden*: “Getransponeerd naar huidige normen en nog bestaande rechtsfiguren” is omslachtig en ouderwets. Een directere formulering maakt de tekst toegankelijker.

3. Overdreven formele en ambtelijke stijl

- *Origineel*: “Het gewraakte beding uit het huwelijkscontract wordt als zodanig eigenlijk niet betwist naar de rechtsgeldigheid toe, maar wel naar de uitwerking, gezien geïntimeerde, hierin bijgevallen door de eerste rechter, oordeelt dat dit beding geëxpireerd is, gezien de bewuste som niet werd betaald (door de langstlevende) aan de nalatenschap (van de eerstoverleden echtgenoot) binnen de contractueel bedongen periode van drie maanden na het overlijden (van laatstgenoemde).”
- *Verbeterd*: “Het beding uit het huwelijkscontract wordt niet betwist in zijn rechtsgeldigheid, maar wel in de uitvoering. Geïntimeerde, gesteund door de eerste rechter, stelt dat het beding vervallen is omdat de langstlevende de verschuldigde som niet binnen de afgesproken drie maanden na overlijden heeft betaald.”
- *Reden*:
  - “Gewraakte beding” → eenvoudiger als “het beding”.
  - “Als zodanig eigenlijk niet betwist naar de rechtsgeldigheid toe” → korter en duidelijker als “wordt niet betwist in zijn rechtsgeldigheid”.
  - “Gezien ... gezien ...” → te veel herhaling, vervangen door “omdat”.
  - “Vervallen” → minder formeel en begrijpelijker dan “geëxpireerd”.

Antwoord van Microsoft Copilot

Hier zijn drie andere problemen dan woordovertoolligheid op woordniveau die deze tekst onnodig moeilijk of zwaar maken, samen met concrete voorbeelden en verbeteringen:

1. Lange zinnen

- *Origineel*: “Voorwerp en inzet van de betwisting is het huwelijkscontract verleden in 1959 door notaris Eyben. Meer bepaald concentreert de discussie zich rond artikel 3 van voornoemde huwelijksovereenkomst, waarvan de letterlijke tekst luidt als volgt: «Ten titel van huwelijksovereenkomst en van overeenkomst tussen vennoten en in afwijking van de bij de wet voorziene gelijke verdeling van de goederen der gemeenschap bedingen partijen overeenkomstig de modaliteiten van artikels 1522 en 1523 van het Burgerlijk Wetboek dat de gehele gemeenschap zal toebehoren aan de overlevende echtgenoot mits betaling aan de voorbehouden erfgenamen van de

eerststervende een vast bedrag van vijftien duizend frank. Bijgevolg zal de gehele gemeenschap met inbegrip van de aanbrengrsten toebehoren aan de langstlevende der echtgenoten onafgezien van de verplichting voor deze laatste de som van vijftien duizend frank te betalen aan de voorbehouden erfgenamen van de eerststervende binnen de drie maand volgende op zijn overlijden en zonder intrest tot dan.»”

- *Verbeterd*: “Het voorwerp en de inzet van de betwisting is het huwelijkscontract, verleden in 1959 door notaris Eyben. De discussie concentreert zich rond artikel 3 van deze overeenkomst. De letterlijke tekst luidt als volgt: «Ten titel van huwelijksovereenkomst en van overeenkomst tussen vennoten en in afwijking van de bij de wet voorziene gelijke verdeling van de goederen der gemeenschap bedingen partijen overeenkomstig de modaliteiten van artikels 1522 en 1523 van het Burgerlijk Wetboek dat de gehele gemeenschap zal toebehoren aan de overlevende echtgenoot mits betaling aan de voorbehouden erfgenamen van de eerststervende een vast bedrag van vijftien duizend frank. Bijgevolg zal de gehele gemeenschap met inbegrip van de aanbrengrsten toebehoren aan de langstlevende der echtgenoten onafgezien van de verplichting voor deze laatste de som van vijftien duizend frank te betalen aan de voorbehouden erfgenamen van de eerststervende binnen de drie maand volgende op zijn overlijden en zonder intrest tot dan.»”

2. **Complexe juridische termen**

- *Origineel*: “De litigieuze vraag is de kwalificatie van het bewuste beding in het huwelijkscontract en, meer nog, naar de uitwerking van dit beding.”
- *Verbeterd*: “De vraag die ter discussie staat, is hoe het beding in het huwelijkscontract moet worden gekwalificeerd en wat de gevolgen ervan zijn.”

3. **Passieve zinsconstructies**

- *Origineel*: “In het thans bestreden vonnis oordeelde de eerste rechter dat er sprake is van een niet-vervulde voorwaarde en dat het bedrag in kwestie nog aanbieden te betalen niet strookt met de gesloten overeenkomst, die partijen tot wet strekt.”
- *Verbeterd*: “In het huidige vonnis oordeelde de eerste rechter dat de voorwaarde niet is vervuld. Het aanbieden om het bedrag alsnog te betalen, strookt niet met de gesloten overeenkomst, die bindend is voor beide partijen.”

Het nut van GenAI-tools werd verder tijdens een experiment in de verf gezet door een juridische tekst op te laden met de vraag om alle woorden in vakjargon op te lijsten en de betekenis daarvan te voorzien. Het resultaat was in dit geval nagenoeg perfect. Dit illustreert hoe er tijdsefficiënt zeer klantvriendelijk omgegaan kan worden met juridische teksten.

Extra tips

1. Gebruik GenAI-tools in een beschermde – betalende – versie (die bv. door de werkgever ter beschikking gesteld wordt). Dit garandeert dataveiligheid. Veel openbare versies van AI-tools gebruiken de input van de gebruiker om opnieuw het GenAI-model te trainen. Daarnaast kunnen grotere bestanden gedownload worden.
2. Wees je ervan bewust dat vertalingen gegenereerd door GenAI ook nog steeds fouten kunnen bevatten.
3. GenAI is nuttig om samenvattingen te maken. Je kan bijvoorbeeld in de Edge-browser aan Copilot vragen om de inhoud van een webpagina samen te vatten.
4. Zoek naar manieren waarop GenAI jou kan bijstaan bij het uitvoeren van energievretende taken. Zo kan je bijvoorbeeld aan een GenAI-tool vragen om bulletpoint-notities van een vergadering om te zetten naar doorlopende tekst (of vice versa), of om dia's in een powerpointvoorstelling op te stellen op basis van een geschreven tekst.

VI. Workshop 4 | Leesbare juridische documenten: conclusies en vonnissen

Sprekers: Prof. dr. Karl Hendrickx (UAntwerpen en KU Leuven)
Prof. mr. André Verburg (Raad van State Nederland en Universiteit Utrecht)
Pim Vanwalleghem (Hof van beroep Brussel en Vlaamse Juristenvereniging)

Verslag: Priya Saxena (IGO)

Samenvatting van de workshop

In deze workshop gaven de sprekers praktische tips over hoe conclusies en vonnissen in begrijpelijke taal kunnen geschreven worden. De tips zijn gebaseerd op internationale normen, academisch onderzoek en ervaringen uit de praktijk.

Hoe leesbaar zijn juridische documenten voor een lekenpubliek?

Prof. Hendrickx verwees naar een onderzoek van 13 Belgische conclusies op verstaanbaarheid met de LiNT-software.¹⁶ LiNT is het Leesbaarheidsinstrument voor Nederlandse Teksten. Dit computerprogramma geeft feedback op de duidelijkheid van teksten.¹⁷

De conclusies kregen een gemiddelde LiNT-score van 63.0 op een schaal van 0 (heel gemakkelijk) tot 100 (heel moeilijk). Dit betekent dat de conclusies moeilijk zijn om te lezen. Daarnaast heeft LiNT ook een schaal met 4 moeilijkheidsniveaus. Richtconclusies vallen onder het niveau 3 en 4, wat inhoudt dat 55% tot 82% van de burgers ze niet begrijpt.

Belangrijkste problemen in de conclusies

Tijdens de workshop werden verschillende problemen in de conclusies besproken, zoals:

- slordige lay-out:
  - geen consistentie in de nummering;
  - vermenging van vetgedrukte en onderstreepte tekst;
  - titels die de kern van de boodschap niet weergeven.
- lange zinnen;
- Latijnse termen;
- passiefzinnen;
- moeilijke en abstracte woorden die weinig zeggen.

Door problemen zoals deze wordt het moeilijk voor de burger om conclusies te begrijpen. In eerste instantie worden conclusies gelezen door juristen, maar een conclusie is ook gericht aan de partijen over wie het gaat. Veel burgers willen bovendien graag begrijpen wat over hen wordt geschreven. Dat bereiken we enkel met begrijpelijke taal.

---

¹⁶ HENDRICKX K., PANDER MAAT H.L.W. en VAN RANSBEECK R., “The language and structure used in the defence statements of Belgian Dutch-speaking lawyers: an exploratory study” in VISCONTI J. (ed.), *The Language of the Defence. Counsel Proceedings in Europe*, Mouton de Gruyter, 2025.

¹⁷ <https://lint.hum.uu.nl/home>.

Internationale definitie van begrijpelijke taal

Volgens de International Plain Language Federation¹⁸ “is een communicatie in begrijpelijke taal als de formulering, structuur en stijl zo duidelijk zijn dat het beoogde publiek:

- gemakkelijk kan vinden wat het nodig heeft;
- begrijpt wat het vindt;
- en die informatie kan gebruiken.”

Deze definitie maakt duidelijk dat we moeten schrijven met ons publiek voor ogen, m.a.w. vanuit het standpunt van de ‘ontvanger’. Dat begint met de vraag: wie is het publiek en wat heeft de lezer exact nodig? Bij juridische teksten bestaat het publiek niet alleen uit juristen, maar ook uit burgers – zoals partijen – die iets moeten begrijpen of doen. Een communicatie is pas geslaagd als de lezer daadwerkelijk doet wat hij moet doen, bijvoorbeeld een boete betalen.

ISO-norm voor begrijpelijke taal

Vanuit de internationale definitie van begrijpelijke taal werd in 2023 een officiële ISO-norm opgesteld voor overheidstaal (ISO 24495-1: 2023)¹⁹, onder andere voor juridische communicatie. De ISO-norm bevat 4 principes, onderverdeeld in richtlijnen.

Principes

1. Lezers krijgen wat ze nodig hebben.
2. Lezers vinden wat ze nodig hebben.
3. Lezers begrijpen wat ze vinden.
4. Lezers kunnen de informatie gebruiken.

De richtlijnen onder elk principe lichten toe wat je concreet kunt doen om te voldoen aan het principe. Bijvoorbeeld: het doel van de lezers bepalen (onder principe 1), je tekst goed structureren (onder principe 2), gebruikelijke woorden kiezen (onder principe 3) en de tekst laten meelezen door lezers uit de doelgroep (onder principe 4).²⁰ In deze workshop werd besproken hoe we de ISO-norm praktisch kunnen toepassen op 3 niveaus: tekstniveau, zinsniveau en woordniveau.

---

¹⁸ ISO Plain Language Standard - Plain Language Association International (PLAIN) Onlangs is deel 2 van de ISO-standaard over Legal Communication verschenen: <https://www.iso.org/standard/85774.html>. Zie ook: https://www.linkedin.com/posts/lodewijkvannoort_helderetaal-plainlanguage-juridischecomunicatie-activity-7368186716311973889-wT7L?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAAHsSEsBo5Fp1qTTkd4bEFtw-L5yohaUX0E.

¹⁹ <https://www.iso.org/standard/78907.html>.

²⁰ Zie ook: <https://www.iplfederation.org/iso-standard/>.

Begrijpelijke taal op tekstniveau

Twee belangrijke richtlijnen van de ISO-norm zijn:

- Structureer het document voor de lezers.
- Gebruik informatiedesigntechnieken die lezers helpen om informatie te vinden.

Een goede structuur is cruciaal. Zo vinden lezers snel wat ze nodig hebben. Volgens de wettelijke vereisten moeten conclusies worden gestructureerd met:

- een nummering;
- het onderscheid tussen hoofdorde en ondergeschikte orde.

Wat is een goede nummering?

Enkel voldoen aan de wet volstaat niet altijd voor een begrijpelijke structuur. De nummering moet namelijk rustig en strak zijn.

- Gebruik een decimale indeling (bv. 1.1).
- Wees consistent:
  - combineer geen cijfers met letters;
  - gebruik ofwel vet, ofwel onderstreping in titels, maar meng ze niet.
- Gebruik maximaal 4 niveaus (zoals: hoofdstuk 1 → 1.2 → 1.2.3 → 1.2.3.4), want meer niveaus onthouden is moeilijk.

Titels

Een heldere structuur gaat niet alleen om nummering, maar ook bijvoorbeeld om titels. Het is aan te bevelen dat titels de kern van de boodschap bevatten, zoals “in hoofdorde: de termijn is verstreken”. Dan wordt de tekst gemakkelijker leesbaar voor de burger, want dan ziet hij waar het argument naartoe gaat.

Begrijpelijke taal op zinsniveau

Op zinsniveau richt de ISO-norm zich onder andere op de volgende richtlijnen:

- Schrijf duidelijke zinnen.
- Schrijf beknopte zinnen.
- Schrijf duidelijke en beknopte alinea's.

Wat betekent dit concreet voor wie schrijft?

- Schrijf korte en duidelijke zinnen.
- Gebruik zinsconstructies die mensen herkennen.
- Vermijd om de hoofdgedachte van de zin te onderbreken met aanvullende informatie.
- Herlees de tekst kritisch en schrap alle overbodige woorden en zinnen.

Tijdens de workshop benadrukte rechter Verburg dat ook rechters zelf gelukkiger zouden zijn met het lezen van korte zinnen. Als hij een tekst zou lezen met alleen lange zinnen, zou hij de tekst eerder scannen.

Richt u op de minst theoretisch opgeleide lezer. Dan begrijpt iedereen de tekst. Ook theoretisch opgeleide personen zouden daarvan profiteren, omdat ze de informatie sneller kunnen verwerken.
– André Verburg –

Begrijpelijke taal op woordniveau

Op woordniveau adviseert de ISO-norm onder andere om gekende woorden te kiezen. Kies woorden die mensen al kennen. Die begrijpen ze gemakkelijker. Het is belangrijk om te zeggen dat begrijpelijke taal geen kinderwoordenschat is. Gebruik dus courante, gebruikelijke en frequente woorden.

In juridische documenten komen echter ook technische woorden aan bod. Het is essentieel om altijd juridisch correct te blijven. Toch moeten burgers de tekst begrijpen. Daarvoor bestaan een aantal strategieën, zoals:

- eerst de uitleg over de term geven en dan de term tussen haakjes plaatsen;
- eerst de term geven en in de volgende zin uitleggen met “Dat betekent dat ...”;
- de term vervangen door een dagelijks alternatief.

Wat doen België en Nederland voor begrijpelijke taal?

Wat doet de Belgische magistratuur?

Advocaat-generaal Vanwalleghem merkt op dat vroeger begrijpelijke taal als vrijblijvend werd gezien, als mensen te veel tijd hadden. Nu is dat niet meer zo. Sterker nog, begrijpelijke rechtstaal is een verplichting geworden in de Belgische magistratuur. De Algemene beginselen over deontologie bevatten immers een aparte sectie voor klare taal (Sectie 6.2.5). Daar staat:

“In het kader van zijn opdrachten zorgt de magistraat ervoor dat hij klare en eenvoudige mondelinge en schriftelijke taal gebruikt. Alleen op die manier kunnen zijn collega’s, de rechtzoekenden en het publiek hem begrijpen” (HRJ, ARM 2024).

Bovendien wordt er gewerkt aan een toekomstige databank met gerechtelijke beslissingen. Dat zou de volgende voordelen hebben:

- grotere druk om begrijpelijke taal te gebruiken;
- gemakkelijker om duidelijke modellen en voorbeelden te vinden;
- kritischer denken vanuit het perspectief van de burger, zodat alle inhoud duidelijk wordt voor de burger.

Op die manier wordt het gemakkelijker om in begrijpelijke taal te schrijven.

Wat doet de Nederlandse Raad van State?

Ook de Nederlandse Raad van State neemt maatregelen om begrijpelijke rechtstaal te gebruiken, zoals:

- taaltrainingen voor alle rechters en ondersteunende juristen;
- aanpassing van modeluitspraken, standaardbrieven en ‘bouwstenen’;
- aanpassing van rapportopzet en vormgeving van uitspraken;
- elke drie weken een taaltip op het intranet;
- organisatie van intervisie op taalgebruik voor de publicatie.

Conclusie

Uit de LiNT-score zien we dat 55% tot 82% van de burgers conclusies niet begrijpt. Dit benadrukt de noodzaak om de duidelijkheid van juridische communicatie te verbeteren.

Oplossingen volgens de LiNT-tool en de ISO-norm zijn onder andere:

- Gebruik frequente woorden.
- Schrijf korte en duidelijke zinnen.
- Onderbreek de hoofdgedachte van de zin niet: vermijd tangconstructies.
- Gebruik informatiedesigntechnieken waarmee de lezer de info kan terugvinden.
- Gebruik titels om de lezer te helpen voorspellen wat volgt.

Begrijpelijke taal is echter meer dan korte zinnen en gemakkelijke woorden.

Om begrijpelijke taal toe te passen, hebben we een verandering in houding en cultuur nodig. We moeten namelijk schrijven voor de lezer, en niet alleen voor de rechter.

Deze verandering vraagt tijd en doorzettingsvermogen, maar dan wordt het recht toegankelijk en duidelijk voor iedereen.

VII. Verslag slotdebat

Moderator: prof. dr. Karl Hendrickx

Panelleden: André Verburg (rechter Raad van State Nederland en professor Universiteit Utrecht)
Dries Hiroux (journalist VRT)
Annelies Laureyssens (voorzitter Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen)
Gunther Van Neste (algemeen secretaris Taalunie)
Amir Bachouri (student, columnist)
Koen Geens (gewezen vice-premier en minister van Justitie, en professor emeritus)

Verslag: Alexandra Neacsu (KU Leuven, Campus Brussel)

Uit de justitiebarometer blijkt dat justitie het niet zo goed doet, het algemene vertrouwen in justitie gedaald is en vooral dat de vragen rond taal en communicatie slechter zijn dan 10 jaar geleden: toen was er een plotse stijging, maar die trend blijkt niet doorgezet te zijn. Wat zijn daarvan de oorzaken en wie kan daar iets aan doen?

Volgens Dries Hiroux hebben de negatieve resultaten met betrekking tot taal en communicatie deels te maken met het veranderende mediagebruik. Mensen verwachten sneller en vaker informatie, ook via kanalen die vroeger niet werden gebruikt door de journalistiek. Deze sector heeft zich daaraan moeten aanpassen, maar tegelijk is het nog steeds moeilijk om vanuit de magistratuur informatie te krijgen over actuele rechtszaken omdat de woordvoerder eerst toestemming van de magistraten moet verkrijgen om daarover te communiceren. Hij merkt dat dit in Nederland anders werkt: daar hebben woordvoerders meer autonomie en wordt er proactief een communicatiestrategie ontwikkeld rond zaken die veel media-

aandacht krijgen. Hij besluit dat de oplossing dus vooral vanuit de magistratuur moet komen.

Mag dit vertaald worden als dat het niet zozeer de magistratuur is die slechter aan het communiceren is maar dat het te maken heeft met de verwachting van de maatschappij die aan het veranderen is en die meer verwacht?

Dries Hiroux antwoordt hierop bevestigend. Hij wijst erop dat het ook een uitdaging voor de journalistiek is om te proberen bepaalde groepen te bereiken via andere platformen zoals Instagram en LinkedIn.

André Verburg voegt daaraan toe dat er inderdaad organisatorische verschillen zijn tussen België en Nederland wat de communicatie betreft. Maar volgens hem is er ook nog iets anders aan de hand. Tien jaar geleden zag men veel persoonlijke initiatieven rond begrijpelijke taal. In Vlaanderen was er ook de campagne ‘Heerlijk Helder’²¹, maar structurele opvolging bleef uit. Volgens rechter Verburg slaagde justitie er niet in om die initiatieven te verankeren in de organisatie. Annelies Laureyssens bevestigt dat: zij stelt dat er slechts één communicatieattaché is voor meerdere rechtbanken samen, terwijl in Nederland elke rechtbank een volledig communicatieteam heeft. Ze verduidelijkt dat de operationele werkdruk in België zo hoog is dat al het bijkomstige (HR, digitalisering en communicatie) erbij moet worden genomen, vaak zonder voldoende middelen.

*In Nederland heeft elke rechtbank een volledig
communicatieteam terwijl in Vlaanderen er slechts één
communicatieattaché is voor meerdere rechtbanken samen.
– Annelies Laureyssens –*

Gunther Van Neste maakt een onderscheid tussen twee vragen: enerzijds met betrekking tot hoe justitie communiceert naar het grote publiek, anderzijds is er de vraag rond duidelijke taal. Hij stelt dat duidelijk communiceren niet enkel een taak voor communicatieprofessionals is maar iets wat de hele samenleving aanbelangt. Volgens hem zijn we allemaal getraind om zaken moeilijk te zeggen terwijl het net de uitdaging is om ze eenvoudig te formuleren.

Koen Geens maakt een vergelijking met het politieke besluitvormingsproces. Hij benadrukt dat communicatie en besluitvorming strikt gescheiden moeten blijven. Ten eerste moet een communicator niet betrokken worden bij de besluitvorming. Ten tweede mag een rechter zich niet laten leiden door de communicateerbaarheid van de beslissing – zoals dit wel steeds vaker in de politiek gebeurt. Toch vindt hij het essentieel dat beslissingen snel en helder gecommuniceerd worden, zeker als het om

---

²¹ Zie <https://onzetaal.nl/schatkamer/lezen/weblog/heerlijk-helder> en <https://www.vlaanderen.be/intern/werkplek/ondersteuning/heerlijk-helder>.

politiek gevoelige zaken gaat. In de zaak Sanda Dia en de verkrachtingszaak in Leuven werd er namelijk te laat gecommuniceerd, waardoor mensen al een mening hadden gevormd voordat het vonnis beschikbaar was.

Beslissingen van rechters moeten snel en helder gecommuniceerd worden, en zeker bij politiek gevoelige dossiers.
– Koen Geens –

Algemene visie, coördinatie en strategie

Het Rekenhof publiceerde onlangs een audit over de digitalisering van justitie: de belangrijkste conclusie was een gebrek aan algemene visie, coördinatie en strategie. Een aantal elementen kwamen tijdens dit colloquium terug. Vanwaar komt die versplintering? Vanwaar komt dat silo-denken waarbij men vaak naar elkaar kijkt? Wat kun je daaraan doen? En wat kunnen de verschillende instanties (de Hoge Raad, de colleges, de Orde, de minister ...) doen?

Gunther Van Neste wijst erop dat duidelijke taal vandaag veel breder gaat dan enkel communicatie met laaggeletterden en anderstaligen. Iedereen heeft baat bij een heldere taal. Hij merkt op dat binnen de Vlaamse overheid duidelijke communicatie nu een strategische doelstelling is en zelfs beleidsmatig wordt opgevolgd aan de hand van ISO-standaarden²². Justitie zou zich daaraan kunnen spiegelen.

Is het zo moeilijk binnen justitie om samen aan tafel te gaan zitten en het te regelen?

André Verburg stelt dat het probleem niet enkel silo-denken is, maar ook dat elke organisatie haar eigen traject moet doorlopen richting duidelijke taal. Hij haalt het Nederlandse project *Direct Duidelijk*²³ aan waar gemeenten tools deelden, maar er toch pas echt iets veranderde als organisaties die weg zelf aflegden. Duidelijke taal vraagt volgens hem een cultuurverandering.

Koen Geens wijst op het spanningsveld tussen rechterlijke onafhankelijkheid en communicatie. In het project *Kruid* van de Belgische Hoge Raad voor de Justitie staat dat de helderheid van de uitdrukking van de magistraat het voorwerp kan uitmaken van evaluatie. Hij vindt dat korpschefs een grotere verantwoordelijkheid moeten opnemen in communicatie. Zij zouden beter moeten weten welke uitspraken er aankomen en proactief communicatie moeten organiseren. Dat zal de

²² Een directe url naar de ISO-standaard zelf, met daarin alle richtlijnen, is er niet: je moet hem aanschaffen. Dit kan in het Nederlands voor België bij de NBN en voor Nederland bij de NEN: https://app.nbn.be/data/r/platform/frontend/detail?p40_id=2411375&p40_language_code=nl&p40_detail_id=1822071&session=12852722061053 en <https://www.nen.nl/nen-iso-24495-1-2025-nl-333677>.

De url naar de standaard bij ISO zelf, in het Engels: <https://www.iso.org/standard/78907.html>

²³ <https://digitaaltoegankelijk.nl/direct-duidelijk/#gebruikercentraal>.

onafhankelijkheid van rechters niet ondermijnen. Volgens Annelies Laureyssens is het inderdaad de taak van korpschefs die vonnissen opvragen en meeluisteren in de zittingszalen om te horen hoe er gecommuniceerd wordt. Alleen: bij meer dan honderd rechters is het onmogelijk om dat alleen te doen. Er is dus nood aan een bredere communicatiereflex bij magistraten zelf.

Gunther van Neste verwees naar de Vlaamse overheid waar duidelijke communicatie zelfs wettelijk verankerd is in het Bestuursdecreet. Andere landen zoals de VS, Nieuw-Zeeland en Canada hebben wetgeving over duidelijke taal. In Vlaanderen wordt per dienst opgevolgd wat er gebeurt rond duidelijke taal – dat lijkt op het Amerikaanse systeem. Zou zo’n aanpak ook binnen justitie kunnen helpen met de 79 korpschefs voor de magistraten?

Gunther Van Neste vindt dat er naast regelgeving ook ondersteunende maatregelen nodig zijn, zoals opleidingen en tijd om te oefenen. Hij noemt deze studiedag een goed voorbeeld van hoe dat moet gebeuren. Daarnaast is het belangrijk dat influencers binnen justitie (magistraten en advocaten) het goede voorbeeld geven. Ook Amir Bachouri sluit zich aan bij het belang van opleiding. Volgens hem is duidelijk schrijven geen vanzelfsprekendheid. Hij vindt dat begrijpelijk schrijven beter geïntegreerd moet worden in de opleiding tot juridische beroepen. Ook wijst hij op de machtscomponent van taal: niet iedereen beschikt over de vaardigheden of netwerken om complexe juridische taal te begrijpen. Tijdens zijn stages bij justitie merkte hij dat rechters het vaak niet als hun taak zien om helder te communiceren – dat is voor de advocaat. Dit is dan ook een gemiste kans; duidelijk communiceren zou een opdracht moeten zijn voor elke jurist. André Verburg vindt het eveneens onaanvaardbaar dat justitie de verantwoordelijkheid voor duidelijke communicatie doorschuift naar commerciële partijen zoals advocaten. Dat is niet in overeenstemming met de publieke opdracht van justitie.

Koen Geens roept justitie op om ook actief te zijn op sociale media.

Justitie moet niet enkel rekenen op kwaliteitsmedia, maar moet ook de moed hebben om via TikTok of andere kanalen in dialoog te treden met jongeren en andere groepen. De toekomst van de rechtsstaat hangt mee af van de mate waarin justitie weet door te dringen tot die nieuwe media. Het is namelijk een zekere afstand van “gewone” mensen nemen als men dat niet doet.
– Koen Geens –

Annelies Laureyssens geeft aan dat veel rechters zich onzeker voelen over communicatie. Ze vergelijkt met Nederland waar rechters wel filmpjes maken en proactief communiceren via sociale media. Ze benadrukt dat rechters vaak geleerd wordt om grijze muizen te zijn – neutraal en onzichtbaar en vooral geen fouten willen maken. Daarom is de stap naar publieke communicatie groot.

Amir Bachouri voegt daaraan toe dat sociale media wel nuttig kunnen zijn, maar dat we het effect ervan niet mogen overschatten. Hij haalt het filmpje over de Leuvense verkrachtingszaak aan waarin de rechtsstaatreporters het vonnis toelichten. Hoewel het filmpje interessant is, gaat de verontwaardiging volgens hem niet alleen over taal en communicatie maar ook over de inhoud van de wet. Wanneer een rechter het feit dat iemand jong en getalenteerd is als reden gebruikt om opschorting uit te spreken, dan raakt dat aan een bredere politieke discussie.

Koen Geens benadrukt dat rechters volgens hem nooit hun eigen beslissingen mogen becommentariëren. Rechters moeten afstand houden, juist om de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te respecteren. Als rechters zich publiekelijk gaan verantwoorden, ondermijnt dat de rechterlijke onafhankelijkheid. Wat de beslissing tot opschorting betreft, werd de wetgeving rond seksueel strafrecht recentelijk gewijzigd en werd de opschorting behouden, maar is er wel een nieuwe definitie van toestemming gekomen. Door die nieuwe definitie kon de rechter de opschorting in deze zaak uitspreken. Volgens Koen Geens heeft de rechter de nieuwe wet correct toegepast. Amir Bachouri reageert door te benadrukken dat veel jongeren een ander beeld hebben van hoe seksueel strafrecht eruit zou moeten zien. Zo merkt hij dat veel mensen niet begrijpen dat een dader in een verkrachtingszaak geen effectieve straf krijgt.

Is er een menselijke voorkeur voor complexe taal?

Misschien moeten we gewoon erkennen dat juridische precisie en begrijpelijke taal moeilijk te verzoenen zijn. Begrijpelijke taal wordt vaak als minder professioneel of gezaghebbend ervaren.

Dat blijkt ook uit recent onderzoek van de universiteiten van Southampton, Nottingham en Antwerpen waar men 288 mensen juridisch advies liet lezen, één geschreven door een advocaat en één door ChatGPT. In beide rondes verkozen de meeste proefpersonen het advies van ChatGPT – zelfs toen duidelijk werd aangegeven wie wat schreef. De reden? ChatGPT schreef korter maar met complexere zinnen, wat professioneler overkwam dan de langere, uitleggerichte teksten van advocaten. De conclusie: mensen vinden moeilijkere taal soms gewoon ‘chiquer’.

Gunther Van Neste stelt dat het probleem is dat juristen gewend zijn om complex te formuleren. Begrijpelijk communiceren vraagt een mentaliteitswijziging.

André Verburg vindt het fout om te stellen dat juridische precisie en begrijpelijkheid niet kunnen samengaan. Hij onderzocht zelf 15 vaak voorgestelde taalingrepen en testte welke invloed die hebben op juridische precisie. Bij 13 van de 15 ingrepen bleek er geen invloed te zijn op de juridische nauwkeurigheid. Een voorbeeld is de structuur van een tekst: of men nu begint of eindigt met de conclusie verandert niets aan de juridische correctheid. Alleen bij overprecisie en dubbelontkenningen moet men wat voorzichtiger zijn.

*Begrijpelijke taal en juridische precisie kunnen in de meeste gevallen prima hand in hand gaan.
– André Verburg –*

Daarnaast zijn er, aldus André Verburg, ook wel situaties denkbaar waarin mensen wel de voorkeur geven aan een gemakkelijk en duidelijk geschreven tekst. Als mensen bijvoorbeeld pijn hebben, willen ze vooral heldere en duidelijke informatie. Zo zijn er ook gevallen in de juridische context waarbij een verzekeraar bijvoorbeeld snel wil kunnen zien of een arrest al dan niet nuttig voor zijn dossier is.

VIII. Slottoespraak minister van Justitie Annelies Verlinden: heldere rechtstaal is essentieel

“Tussen wat wordt gezegd en niet bedoeld en wat wordt bedoeld maar niet gezegd, gaat de meeste liefde verloren.” In de relatie tussen justitie en rechtsonderhorigen kan dit tot vervreemding leiden. Daarom is het cruciaal dat taal, recht en samenleving dichter bij elkaar worden gebracht.

In haar ambt als minister wijst ze op de vele signalen die ze ontving over de kloof tussen juridische taal en de samenleving. Begrijpelijke rechtstaal is geen luxe maar een basisvoorwaarde voor vertrouwen in justitie. Ze prijst dan ook het colloquium als een waardevol initiatief en bevestigt ook alle bestaande initiatieven en inspanningen rond begrijpelijke rechtstaal te ondersteunen. Ze kondigt ook aan dergelijke stappen te willen versterken maar ook verdere stappen te willen zetten.

Volgens haar is duidelijke rechtstaal een zaak van gelijke toegang tot justitie.

Niet iedereen beschikt over juridische voorkennis, digitale vaardigheden of een sterke taalachtergrond. Begrijpelijke communicatie moet daarom systematisch worden ingebed in de werking van justitie. Meer empathie, verbinding en transparantie, ook in de mediacommunicatie, zijn noodzakelijk zodat mensen zich gehoord en begrepen voelen.

Rechtstaal is een brug, geen barrière!

– Minister Annelies Verlinden –

Kortom: recht is er niet alleen voor juristen, maar voor iedereen. Heldere communicatie is essentieel om het vertrouwen in justitie te herstellen en te versterken.

Heldere juridische taal is cruciaal voor vertrouwen in justitie. Recht en taal zijn bovendien innig met elkaar verstrengeld. Het is niet voor niets dat David Mellinkoff zich in 1963 in zijn boek *Language of the Law* het volgende liet ontvallen: *"Law is a profession of words."*

Zo begint het door de Taalunie mooi uitgegeven verslag van het eerste colloquium 'Begrijpelijke rechtstaal' dat op 20 mei 2016 plaatsvond. Intussen zijn we bijna tien jaar verder en kunnen we vaststellen dat er gigantisch veel gewijzigd is, niet alleen voor Jan met de pet, maar zeker ook in de juridische wereld.

Toch blijven veel teksten complex en moeilijk toegankelijk. Daarom organiseerde de faculteit Rechten van de KU Leuven, Campus Brussel met medewerking van de Taalunie, de Vlaamse Juristenvereniging, het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding en ander partners op 20 mei 2025 een tweede colloquium 'Begrijpelijke rechtstaal'.

Dit boek biedt de praktische handvatten die de deelnemers meekregen om juridische communicatie begrijpelijk te maken, zonder verlies van nauwkeurigheid. Ontdek:

- hoe je helder communiceert, ook met kwetsbare groepen;
- wat Legal Design kan betekenen voor toegankelijke rechtstaal;
- hoe GenAI helpt bij het herschrijven van juridische teksten;
- tips voor leesbare conclusies en vonnissen volgens internationale normen.

Voor juristen, studenten en professionals die willen dat recht een brug wordt – geen barrière.

Met medewerking van Amir Bachroui, Sarah Debecker, Stéphanie De Coensel, Annelies de Grave, Koen Geens, Karl Hendrickx, Dries Hiroux, Frank Judo, Annelies Laureyssens, Mieke Louwette, Monique Merckelbach, Maxime Meyfroidt, Ann Milis, Alexandra Neacsu, Priya Saxena, Leen Sevens, Zeno Vanhoyland, Gunther Van Neste, Pim Vanwalleghe, André Verburg en Minister van Justitie Annelies Verlinden.

